

Yohaneņā den tikņā zo sām muyageip.

Sām muyage den.

¹ Narāk mân kârep oi kut ηâi ηâi muyagibap sâsâņ, zo Yesuņā kore arâpņā sām muyagem dâtnâņgobapkât Anutuņā Yesu dukuip. Yesu zâk sumbem aņā ηâi sâņgongi mem gem Yohane nâgâren gam dâtnom tirâpnogip. ² Oi Yohane nâņā Anutugât den sot Yesu Kristogât topņā ek nâņgâwan, zo sot kut ηâi ηâi nâmbutņā egâwan, zo sām muyagiwan.

³ Oi den kânņan âsageip, zi ηâi zâk a mâteziņan sâlâpkum ziņgâbap, zikņā sot den sâlâpkoi nâņgâm mem ândibi, zengât nâņga sâtâreņoot uap. Wangât, kut ηâi ηâi ekap ziren kulemguan, zi âsagibapkât narâkņā pâņkânok uap, zorat.

Kâmut nâmburân zagât, zengât mâsop den.

⁴⁻⁵ Yohane nâ Asia hânân Kristogât kâmut nâmburân zagât ândie, zengât ekap zi kulemguan.

Anutu zâk ândeipņā ândiap sot gâbap, zâkkâren gâbâ sot Kaapum imbaņā nâmburân zagât zâkkâren tâkņanğâmap, zâkkâren gâbâ sot Yesu Kristo zâkkâren gâbâ um lumbenâ sot tânzâņgozâņgoņ zengâren zimbap.

Yesu Kristo zâk sâi bonņā opmap, zâkņā kândom otniņgâm mumuņan gâbâ zarip. Oi hân dâp a kutâ, zengât Kembu patâ op ândiap.

Zâkñâ umñandâ gâsuniñgi gilâmñandâ tosaninâ gulipkoip. ⁶ Zâkñâ nen um topñan nâmban Ibânâ Anutu kore okñanğâm ândinatkat gâsum sâlâpnânğoi kâmut gakârâpnâ urâwen. Zâkkâren neule âsakñâ sot imbanâ zemñanğapñâ zem zâimâmbap. Zâkñâ kembu otñinğâm ândim zâimâmbap. Zo perâkñak.

⁷ Nânğânek. Zâk unumunum kwâkñan gâi a aksik patânâ sinziñandâ ikpi. Oi a sum pârøn parâwe, zen ârândân ikpi. Oi hân dâp a kâmutñâ kâmutñâ, ziñâ zâkkât umbâlâ op isebe. Den zo perâkñak.

⁸ Kembu Anutu, zâk itâ sap, “Nânak kâdom sot bet. Nâ ândiwannâ ândian. Oi nâ gâbat. Nâ imbanâ mariñâ.”

Yohane Patimo tâunanân tâk namin tap sen pup egip.

⁹ Nâ zeñğât buku Yohane. Nen ârândân Yesu sot pâlâtân ândimñâ sâknam ândim kâtigem Anutu um topñan ândimen. Nâ Anutugât den sot Yesugât siñgi sâmbuyagewan, zorat Patimo tâunanân tâk namin nâbanetâ tarâwan. ¹⁰ Oi tap nânğâ kendon oi Tirik Kaapumñâ umnan mâtâp meip. Oi kândâtnan den patâ lâmun yatâ muyagei itâ nânğâwan. ¹¹ “Kut nâi nâi ikpan, zo ekabân kulemgumñâ Yesugât kâmut nâmburân zagât ândie, zeñğâren pâna âibap. Kâmut zo kamânziñâ itâ, Epeso, Simirina, Peagamon, Tiatira, Sarde, Piladelpia sot Laodikea kamân.”

Yohaneñâ Yesugât holi tobat egip.

¹² Oi nâ a den dâtnogip, zo ikpam puriksâwan. Puriksâm itâ egâwan. Kârâp âsakņâ nâmburân zagât goide kâtnâ tuutuuj egâwan. ¹³ Kârâp âsakņâ osetziņan nâi kiri egâwan. Zâk tobatņâ a yatâ. Hâmbâņâ kârep gei kirip. Oi dimâņan mâpaņ goide kâtnâ tuutuuj zo zeip. ¹⁴ Kâuk sâmotņâ zo kâukâu, kâu pula yatâ. Siņâ tobatņâ kârâp bâlam semap yatâ. ¹⁵ Kiņâ ko âin kât kâtikņâ kârâpņâ sem kuriņkomap yatâ. Oi diņâ too sâmbon kwamit yatâ. ¹⁶ Oi bik bongen sâņgelak nâmburân zâgât mem kirip. Lâuņan gâbâ sâu patâ nâi sâtnâ toren toren ga kirip. Oi si sâņgâņņâ mirâsiņ takâ zeri âsagemap, zo yatâ âsagem zeip.

Yesuņâ Yohane lumbenâ den dukuiip.

¹⁷ Nâ tobatņâ yatâ ekņâ kiņ topņan gem mumuj yatâ op zewan. Ziandâ bik bonņandâ kwâknan pam itâ sâm dâtnogip, “Gâ mân keņgât ot. Nâ kândom sot bet. ¹⁸ Oi ândiândi mâriniņâ, nâ. Nâ momņâ zaarâwanņâ ândim zâimâmbat. Oi mumuņâ sot sim mâtâp doodoonğun, zo nâņâ mem ândian. ¹⁹ Kut nâi nâi eksat, zo sot kut nâi zo itârâņ muyagibap sot bet muyagibap, zorat siņgi ârândâņ kulemguban. ²⁰ Oi bitnâ bongen sâņgelak nâmburân zagât sot âsakņâ nâmburân zâgât goide kâtnâ tuutuuj, zo aksik ek nâņgat, zorat topņâ dâgoga nâņgâ. Sâņgelak nâmburân zagât, zo Yesugât kâmut nâmburân zagât zeņgât galem a. Oi kârâp âsakņâ nâmburân zagât, zo kâmut nâmburân zagât.”

2

Buku orotjandâ mân buj upap.

¹ “Epeso kamânân a kâmut ziñâ galem a, ziñangât den itâ kulemgû, ‘Sângelak nâmburân zagât bik bongen mem kinñâ kârâp âsakñâ nâmburân zagât goide kâtñâ tuutuuj zorat oset-ziñan âim gâmap, zâkñâ gâgât den itâ sap, ² “Zen narâk dâp âkon buj nepziñâ tuum kâtigime, zo sot orot mâmezîñâ zorat den sinji gâi nânğan. Zen bâliñ mâme a zeñgât âkonziñgâmap. Oi zorat a nâmbutñâ zen nen Aposolo sâme, sarâziñangât topñâ muyagiwe. ³ Epeso a zen nâgât op kâtigem âkon mân upme. Oi zen mân lorime, zo ek nânğâm ândian.

⁴ Oi nâ itâ zorat zeñgât nânğa bâliñ opmap. Zen mârumñan umziñandâ gâsânowe, zo yatik narâk ziren mân ziap. Zo birâwe. ⁵ Mârum op ândiwe, zo nânğâm umziñâ melânbi. Oi ândiwe yatigâk dum op ândibi. Zen umziñ mân melânne zeñgâren gam kârâp âsakñâziñâ, zo lum pâmbat.

⁶ Nâi ko kut nâi âlipñâ utne nânğa âlip opmap. Mem gulip kwâkwat a, Nikolau, zâkkât arâpñâ kut nâi utne eknâ âkon upme. Zo nâ yatik âkonimap.

⁷ Kaapumñâ Yesugât kâmut den dâzânğupap, zo kindapziñootñâ nânğâm kwâtâtibi. Nâi zâk Satan sot agom kâtigem walâbap, zâk sumbemân Anutugât kâlam kutñâ Paradisi, zoren ândiândi nakkât bonñâ zemap, zo pinda nimbap.” ’ ’

Kembugât den mem ândim mumuñâ.

⁸ Yatâ sâmñâ itâ sâip, “Simirina kamânân a ambân kâmut ziñâ galem a, ziñangât den itâ

kulemgu, ‘Bet sot kândom, momŋă zaaripŋă gâgât den itâ sap. ⁹ “Zen sâknam kwâkŋan hânân a giginâ ândime, zo nâŋgan. (Oi zen umgât gom sambe imbaŋă zemziŋgap.) Oi Yuda a nâmbutŋandâ den bâliŋ dâzâŋgome, zo yatik nâŋgan. Oi a zo, zen Yuda a bonŋă buŋă. Zen Sataŋgât kâmurân gokŋă.

¹⁰ Zen sâknam dum nâŋgâbi, zorat mân keŋgât upi. Nâŋgânek. Sataŋ zâk mâsimâsikâyân zâmbanbap. Zengâren a nâmbutŋă tâk namin zâmbanbap. Oi zengâren sâknam patâ sirâm bâzagât yatâ zimbap. Oi ziŋă Kembangât den mem kâtigem ândine zâŋgone munetâ zorat sâŋgânŋă ziŋgâbat.

¹¹ Kaapumŋă Yesugât kâmut den dâzâŋguap, zo kindapziŋootŋă nâŋgâm kwâtâtibi. Nâi zâk Sataŋ sot agom kâtigem walâbap, zo ko mumuŋă zagât, sim, zorâŋ mân tâmbetkubap.” ’ ’ ”

Bâliŋgât mâtâp mân lânbi.

¹² Yatâ sâmŋă itâ sâip, “Peagamon kamânân kâmut zengât galem a, ziŋgât den itâ kulemgu, ‘Sâu sâtŋă toren toren mem ândimapŋă gâgât itâ sap, ¹³ “Zen kamân ândie, zo âlip nâŋgan. Zoren Sataŋŋă nep kâtikŋă tuumap. Zen kutsiŋinâ târârak mem ândime. Oi den sâwan, zo lume. Um kâtik ziŋă kore anâ Antipa kuwe, narâk zoren nâgât den mem ândim mân loriwe.

¹⁴ Oi nâ zengât nâŋga mâik ŋâi bâliŋ uap. Zengât kamânân a nâmbutŋă ândie, zen Bileamgât mâtâp lânme. Propete Bileam, zâk a kutâ Balakŋă Isirae a kâitzâŋgoi bâliŋ upigât dukuip. Oi zen lopiogât siŋgi nalem nem kâmbu

konda sot piuriyâunzabân bagiwe. ¹⁵ Oi zengât kâmurân a nâmbutņâ zen mem gulip kwâkwat a Nikolau, zâkkât arâpņâ zengât mâtâp lân yatik urâwe. ¹⁶ Zorat zen umziņ melâņbi. Zen yatâ mân utne nâ zengâren kek gamņâ a yatâ zo kâsa otziņgâm lâunaņgât sâunaņdâ kârâziņgâbat.

¹⁷ Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņguap, zo kindapziņootņâ nâņgâm kwâtâtibi. Nâi zâk Sataņ sot agom kâtigem walâbap, zâk sumbengât nalem kutņâ Mana, tik zeip, zo pindâbat. Oi kât kâukâu nâi pindâbat. Kât zoren kot unakņâ nâi zeî mâriņandâ zikņik ek nâņgâbap.” ’ ’ ”

Isebegât mâtâp mân lâņbi.

¹⁸ Yatâ sâmņâ itâ sâip, “Tiatira kamânân kâmut zengât galem a, ziņaņgât den itâ kulemgû, ‘Anutu nanņâ siņâ tobat kârâp bâlam yatâ. Oi kiņâ kât âin kârâpņâ sei kuriņkomap, zo yatâ, zâkņâ gâgât itâ sap, ¹⁹ “Nâ orot mâmeziņâ nâņgan. Zen a buku otziņgâme. Zen nâņgâm pâlâtâņ kwatnim nepkât kâtigime, zorat topņâ ek nâņgan. Mârum nep tuum loriwe. Ka narâk zi ko nep tuum kâtigie, zo nâņgan.

²⁰ Oi nâ itâgât op zengât nâņga mâik nâi bâliņ uap. Zen ambân nâi ambân kutâ Iseba mârum ândeip, zo yatâ zengâren ândei mân nâņgânâņgâ urâwe. Zâk sarâ ambân. Zâk nâ Propete ambân sâm arâpnâ den dâzâņgoi laņ mâman op lopiogât siņgi sâm nalem nemarâwe. ²¹ Zâkņâ umņâ melâņbapkât mambât ândiwan. Kâ zâk umņâ mân melâņâ bâliņâ mân birâmap.

²² Nâņgânek. Zorat sa sisi mâsek okņaņgi zim-bap. Oi a zâk sot laņ ândime, zen umziņ mân

melânne ârândân sâknam ziņgâbat. ²³ Oi ambân zorat nan bârarâpņâ zo zâņgua mom naņgâbi. Yatâ ua kamân dâp Kembangât kâmut zen nâgât itâ nâņgâbi. Nâņâ um nâņgânâņgâziņ ek nâņgâman. Oi nâ aksik patâ ândi mâmanziņaņgât topņâ ekņâ hâuņâ melân ziņgâbat. Nâgât yatâ nâņgâbi.

²⁴ Tiatira kamânân a nâmbutņâ zen sarâ den zo birâme. Zen Sataņgât den mân nâņgâme. Zengât den sa nâņgânek. ²⁵ Kut ņâi ņâi mem ândie, zo dâņ mem ândine gâbat. Nep ņâi yâmbâtņâ kwâkziņan mân paan.

²⁶ ņâi zâk Sataņ sot agom kâtigem nâgât orot mâme zo op ândim zari narâk âki nâņâ imbaņâ pinda a hân ņâin ņâin gokņâ zengât a sâtņâ upap. ²⁷ Zâk tân kâtikņâ zo bikņan mem a kutâziņ upap. Oi âmaņ kunzirindâ âbâņgumap, zo yatâ zâņgobap. Nâ Ibânandâ imbaņâ nigip, zo yatik zâk pindâbat. ²⁸ Oi sâņgelak patâ zâkkât haņsâbâ sâi tâkap sâme, zo pindâbat.

²⁹ Kaapumņâ Yesugât kâmut den dâzâņguap, zo kindapziņootņâ nâņgâm kwâtâtibi.” ’ ”

3

Um mumuņâ mân ândibi.

¹ Yatâ samņâ itâ sâip, “Sarde kamânân kâmut zengât galem a, ziņaņgât den itâ kulemgū, ‘Anutugât Kaapum imbaņâ nâmburân zagât zâkkâren tâkņaņgap sot sâņgelak nâmburân zagât zo mem ândiap, zâkņâ gâgât itâ sap, “Nâ orot mâmegangât top nâņgan. A ziņgitnetâ wâgân ândie yatâ uap. Umziņâ ko mumuņâ ziap. ² Zorat zen zaatņâ zengâren a torenņâ munam ue, zo umziņâ

kom m̄ngibi. N̄nḡānek. Anutu m̄ateņan orot m̄ameziņā eksa m̄n d̄ap uap. ³ Zen umziņ mel̄an den d̄az̄aņgowan, zo d̄aņ mem āndibi. Yatā m̄n utne k̄asa ziņ game yatā n̄a zeņḡāren ḡābat. Oi zorat narāk̄n̄ā m̄n n̄nḡābi.

⁴ Zeņḡāren a n̄ambut̄n̄ā āndie, zen h̄āmbāziņ baņer̄ān m̄n saņgonme. Zen b̄aliņ m̄n upme. Oi a yatā zor̄aņ h̄āmbā k̄auk̄āu mem āndim n̄a sot t̄ātat m̄ame upi. Zen yatā upiḡāt n̄nḡāziņga d̄ap uap.

⁵ N̄ai z̄āk Satan̄ sot agom k̄ātigem wal̄ām āndei h̄āmbā k̄auk̄āu pinda mem āndibap. Oi kut̄n̄ā āndiādiḡāt ekab̄ān ziap, zo m̄n gulipkubat. Buņā. N̄a kut̄n̄ā Ib̄ānaņḡāt m̄ateņan sot s̄umbem ar̄āp̄n̄ā, zeņḡāt m̄ateziņan s̄ām muyagibat.

⁶ Kaapum̄n̄ā Yesuḡāt k̄āmut den d̄az̄aņguap, zo kindapziņoot̄n̄ā n̄nḡām kw̄āt̄ātibī.” ’ ’ ”

Kembuḡāt den mem t̄ār̄arak̄n̄ā op āndibi.

⁷ Yatā s̄ām̄n̄ā it̄ā s̄āip. “Piladelpia kam̄ān̄ān k̄āmut zeņḡāt galem a, ziņaņḡāt den it̄ā kulemḡu, ‘Dawidi z̄āk Yerusalem kam̄ān mar̄iņā āndeip, zo yatik Kembuņā Yerusalem uņak̄aņḡāt mar̄iņā āndiap. Z̄āk̄n̄ā h̄aņgi mem p̄āi n̄āiņā m̄n dooņgubap. Oi z̄āk̄n̄ā m̄āt̄ap zo dooņgoi n̄āiņā m̄n mem p̄āmbap. Tirik a sot s̄āi bon opmap, z̄āk̄n̄ā ḡāḡāt it̄ā sap. ⁸ “N̄a orot m̄ameziņaņḡāt top̄n̄ā n̄aņgan. N̄nḡānek. N̄a m̄ateziņan m̄āt̄ap mem par̄āwan, zo a n̄āiņā dooņgubap̄k̄āt imbaņā m̄n t̄āk̄aņḡap. Zen imbaņāziņ bitukt̄ā zemziņḡap, zo n̄aņgan. Oi dinnā lum mem āndim kutsiņginā m̄n bir̄āwe.

⁹ Nāngānek. SataŅgāt kāmurān gokŅā a nāmbuŅā, zen Yuda a bonŅā buŅā. Zen sarā a āndime. Zen otziŅga gāgāren gam umziŅ topŅan pindiŅsām itā nāngābi, ‘Nā umnandā gāsuziŅgām āndiman.’ Zo nāngām birāŅbi.

¹⁰ Zen ākon buŅ nāgāt denān mem kātigem āndiwe, zo ko sa sāknam narāk a hān dāp topziŅ muyagibapkāt āsagibap, zo zēngāren mān āsagibap. ¹¹ Nā kek gābat. Zorat kut űai űai mem āndie, zo dāŅ mem āndine a űaiűā āndiāndiziŅaŅgāt hāuŅā zo mān betziŅan mim-bap.

¹² űai zāk SataŅ sot agom kātigem āndibap, zāk Anutuġāt tirik namin hambo yatā kwānāŅga zoren kinkin kātik kinmāmbap. Oi zākkāren AnutuŅaŅgāt kutŅā kulemgubat. Oi Anutuġāt kamān, Yerusalem kamān uŅakŅā Anutuġāren gābā sumbemān gokŅā zo gibap, zorat kutŅā kulemgubat. Oi ninā kutnā uŅakŅā zo zākkāren kulemgubat.

¹³ KaapumŅā Yesuġāt kāmūt den dāzāŅguap, zo kindapziŅootŅā nāngām kwātātibi.” ’”

Mān lorebi.

¹⁴ Yatā sāmŅā itā sāip, “Laodikea kamānān kāmūt zēngāt galem a, ziŅaŅgāt den itā kulemgu, ‘Den bon mariŅā sot sapsusuŅā bonŅā sot sāi kātikkātigiŅ, Anutuġāren gābā kut űai űai muyageip, zorat topŅā āndiap, zākŅā gāgāt itā sap, ¹⁵ “Nā orot māmeziŅaŅgāt topŅā nāŅgan. Nāgāt ākŅāle mān nāngāme. PateŅā sot kārāpŅā oset āndime. Zen um oset āndime, zo nāŅgan. Zen pateŅ mo kārāpŅā upigāt otnigap. ¹⁶ Kārāp

sot pateŅ osetzikŅan ândimegât too bâliŅâ yatâ lâunan gâbâ mogatziŅga gibi.

¹⁷ Zen ziinŅaŅgât topŅâ mân nâŅgâm laŅ itâ sâme, ‘Nen gom sambe zemniŅgap. Nen kut Ņâi Ņâi doŅbep miwen, zorat kut Ņâi Ņâigât mân kârumat.’ Zo sarâ. Zen topziŅâ mân kârum laŅ yatâ sâme. Nâ ziŅgitsa zen a gigiŅâ, kan-pitâ, laŅ ândim sinziŅ bâpsâsâŅ sot sâk bârak ândime. ¹⁸ Zorat dâzâŅgua nâŅgânek. Zen nâgâren gâbâ kune sâŅgân memŅâ sikumziŅoot upi. Oi hâmbâ kâukâu kwâlâm sâkziŅ kwâtepkune aŅunziŅ buŅ upap. Oi sinziŅaŅgât kelâk kwâlâm siŅziŅ saŅgonŅâ sinziŅâ âlip ikpi.

¹⁹ NâŅgânek. A ambân nâ umnandâ gâsâzâŅgoman, zo zâŅgom kubikziŅgâman. Zorat zen umziŅ melâŅâ um wâgân op kâtigem ândibi.

²⁰ NâŅgânek. Nâ umgât mâtâp hâŅgi âkŅan kin kom kinzan. Oi Ņâi zâk dinnâ nâŅgâm hâŅgi mem pâi zâkkât mirin zâi tap nalem ârândâŅ nindat.

²¹ Ņâi zâk SataŅ sot agom kâtigem walâm ândibap, zâk nâ sot a kutâ tâtarân tâtat. Nâ yatigâk SataŅ sot agom kâtigem walâm ândiwangât Ibânandâ zâk sot tâtarân tâpatkât diinigip.

²² KaapumŅâ Yesugât kâmut den dâzâŅguap, zo kindapziŅootŅâ nâŅgâm kwâtâtibi.” ’ ”

4

Yohanenâ Anutugât neule tâtatŅâ egip.

¹ Nâ kut Ņâi Ņâi zo ek nâŅga sumbem pâronŅsâi egâwan. Oi den kwamit patâ lâmun yatâ âsagei nâŅgâwan, zo sumbemân gâbâ dum muyagemŅâ

itā dātnogip, “Gā ziren kopgāna kut ņai ņai muyagibap, zorat tirāpgoga eknan.” ² Yatā sâi Kaapumņā mem hābamņan kwatnigi sumbemān neule tātātņā ņai tâi kwākņan ņaiņā tâi egāwan. ³ Oi zo tâip, zâkkât tobatņā kât kutņā Yaspa sot Konelian, kât kulem âlipņā, kuriņā yatā. Oi tātātņā toren toren mulum mogat yatā kât kutņā Emerali, kât kulem âlip zoren kirip, holiņā gwâlâ. ⁴ Oi neule tātātņā 24 zorāņ haamgum tarāwe. Tātātņā zorat kwākņan a patā 24 tarāwe. Zen hāmbāziņ kâukâu pamņā tarāwe. Oi kâukziņan pindokziņ pulimātamņā tuutuun zo pam tarāwe. ⁵ Oi neule tātātņā patā zobā hānpān sot kaņkundundun āsagem zeip. Oi tātāt sângāņan kârâp āsakņā nāmburān zagāt sem tâip. Zo Anutugāt kaapum imbaņā nāmburān zagāt tâkņanņap, zorat kârâp. ⁶ Oi tātātņā sângāņan saru ņai beloņoot yatā zeip.

Oi tātātņā toren toren zuu patā âlipņā kimembut tarāwe. Oi zo zen umziņen kândâtziņen sinziņ doņbep. ⁷ Zuu âlip kimembut zengāren gâbâ zuu ņai, zuu kâtik Laioņgāt tobat. ņai ko bâu makau yatā. ņai zâk si sângāņā a yatā. ņai zâk nii utak yatā. ⁸ Oi zuu kimembut zen abâtziņā nāmburān kânok. Oi zuu zo umziņan kândâtziņan sinziņ doņbep. Oi ņâtik sirām kep itā mime,

“Tirik, hâlâlu, hâlâlu, hâlâlu. Kembu Anutu, imbaņā mariņā, Zâk hâlâlu op ândiap. Zâk ândeipņā ândiap. Oi dum gâbap.”

⁹ Oi zuu kimembut ziņā Kembu, ândiândi mariņā, zâk sâiwap sâm, sâm âlip kwākņanņâm kutņā mem zaatme. ¹⁰ Zo yatā utnetâ a 24 tātāt âlipņan

tapme, zen ândiândi mâriņâ zâkkât um topņan pindiņsâm sâm âlip kwâkņanġâm neule pindokziņ zo um topņan pam itâ sâm mâpâsime,

¹¹ “Kembuniņâ Anutu, ġâ kut ņâi ņâi aksik muyageziņgin. ġâ sâna kut kiņ kiņ zo muyageip, ziap. Zorat neule âsakņâ sot sâm âlip den sot imbaņâ, zo ġâņâ ġalem otna dâp upap.”

5

Yohaneņâ ekap ņâi sâbâņâ om dooņgudooņgun zo egip.

¹ Oi neule tâtatņâ patin tâpmap, Kembu, zâk bik bongen ekap mem tâi egâwan. Ekap zo umņan kândâtņan kulemgum goņkune zeip. Oi sâbâ nâmburân zagât zorâņ pane ġâsum kâtigeip.

² Oi sumbem a patâ kâwaliņoot tâi egâwan. Zâk den kâtikņâ itâ sâip, “Ņâi târârak ândimņâ ekap sâbâņâ zo mem moloņi dâp upap?” ³ Yatâ sâi sumbemân sot hânân sot hân ombenņan ġâbâ ņâiņâ ekap zo moloņ sâlâpkubap mân muyagiwe.

⁴ Ņâiņâ âlipņâ yatâ ândim ekap zo moloņâ sâlâpkubapkât dâp mân muyagiwe. Zorat umnâ bâlei isewan. ⁵ Yatâ ua ko a patâ zeņġâren ġâbâ ņâiņâ itâ sâm dâtnogip, “Mân ise. Nâņġâ. Yudagât kiurâp zeņġâren ġâbâ a ņâi zuu kâtik laioņ yatâ ņâi muyageip. Zâk Dawidigât kâmņâ. Zâkņâ Anutugât kâsa zen sot agom kâtigem walâziņgin. Zâkņâ ekap sâbâņoot nâmburân zagât zo âlip moloņbap.”

Yohaneņâ Râma egip.

⁶ Oi na eksandâ tâtatņan zo zuu âlipņâ kimembut sot a patâ 24, zengât osetziņan râma gwamņâ ñâi kune kiri yatâ egâwan. Kâukņan goonņâ nâmburân zagât, siņâ nâmburân zagât. Oi siņâ nâmburân zagât, zo Anutugât kaapum. Oi Anutugât kaapum imbaņâ nâmburân zagât tâkņanņap. Zâk hân dâp sâņgonzâņgoi âi ândie.

⁷ Oi Râma zâk âi neule tâtatņan tâip, Kembu, zâkkât bik bongen ekap zo meip. ⁸ Ekap zo mei zuu kimembut sot a patâ 24, zen Râmagât um topņan âi ziwe. Zen kâmam wâlõņziņoot sot hâkop goide kâtņâ tuutuun, zo ârândâņ mem gei ziwe. Hâkop umņan gâbâ hitom âlipņâ âsagem gâip. Hitom âlip, zo Anutugât tirik a zengât ninâu. ⁹ Oi zen kep uņakņâ ñâi itâ miwe,

“Gâ gonetâ gilâmgandâ hân dâp a kâmutņâ kâmutņâ, den gându ñâi ñâi suupziņ mena Anutugât siņgi urâwe. Zorat gâ ekap mem sâbâņâ zo moloņna dâp upap. ¹⁰ Gâ minduziņgâna Anutugât um topņan tirik a kâmut urâwe. Oi zen hânân Anutu kore okņanņâm a ambân zengât a kutâ yatâ op ândibi.”

Sumbemân sâtâre patâ muyageip.

¹¹ Oi nâ sinnandâ eksa sumbem a donbep patâ mân sâlâpzâņgozâņgoņ, kâmutņâ kâmutņâ neule tâtatņâ patâ zo haamgum kin sâtâre op kirâwe. Oi zuu âlipņâ kimembut sot a patâ zen osetziņan kin betziņan mine kep itâ miwe,

¹² “Râma kuwe, zâk imbaņâ sot sikum, gom sambe, nâņgânâņgâ sot kâwali, kot patâ sot sâm âlip den zo galem oi dâp upap.”

¹³ Oi sumbemân sot hânân sot hân ombenjan sot saruyân ândiwe, ziņâ itâ sâne nâņgâwan, “Neule tâtatņan taap, zâk sot Râma ârândân sâm bâbâlanj sot kot patâ sot imbaņâ zemzikapņâ zem zâibap.”

¹⁴ Oi zuu kimembut, ziņâ itâ sâwe, “Perâkņak.” Sâne a patâ ziņâ Kembugât um topņan gei zem den sâm mâpâsiwe.

6

Bâu patâ biosi kimembut, zengât den.

¹ Oi nâ sinnandâ itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbâņoot nâmburân zagât zeip, zo mem sâbâ ñâi mem moloņip. Moloņi ko zuu kimembut zengâren gâbâ ñâiņâ den patâ, sumbem kwamit yatâ den sam sâip, “Gâ zi ga.” ² Sâi zoren bâu patâ biosi kâukâu ñâi gâi egâwan. Kwâkņan a ñâi tâip, zâk timbâņoot. Oi a kutâ neule pindok âlip pindâne kâwali op kâmbamân zâņgom kâwâliziņ mem ge kwâpam arip.

³ Oi Râmaņâ ekap sâbâ zagât moloņi zuu ñâiņâ den sâm sâip, “Gâ zi ga.” ⁴ Sâi bâu patâ biosi kuriņâ ñâi gâi egâwan. A kwâkņan tâip, zâk hânân lumbenâ buņ oi a kâsa kâsa upigât Kembuņâ imbaņâ pindip. Oi Kembuņâ a zo sâu patâ pindip.

⁵ Oi Râma zâk ekap sâbâņâ karâmbuņ moloņi zuu karâmbuņandâ sâip, “Gâ zi ga.” Oi nâ sinnandâ eksa bâu patâ biosi sumun ñâi gâip. A kwâkņan tâip, zâk nalemgât yâmbâtņangât dâpņâ mem tâip. ⁶ Oi zuu âlip kimembut osetziņan gâbâ den ñâi itâ âsagei nâņgâwan, “Sibit keet hâkop zagât, sâņgânņâ bâzagât. Oi segoņ kin zagât,

sâŅgânŅâ bâzagât. Oliwa nak sot waiŅ nak zo mân tâmbetkune bonŅâ muyagibap.”

⁷ Oi RâmaŅâ ekap sâbâ kimembuŅ moloŅi zuu kimembuŅâ zorâŅ den sâm sâip, “Gâ zi ga.” ⁸ Sâi sinnandâ eksandâ bâu patâ biosi kâu űai gâip. Oi a kwâkŅan tâip, zâkkât kutŅâ MumuŅ. Oi űai kândâtŅan gâip, zâkkât kutŅâ Sim. Oi hânân daŅgon kimembuŅaŅgâren gâbâ karâmbut zo yen zei űai zoren kâmbam sot pu, mâsek sot zuu kâtikŅandâ a ambân tâmbetzâŅgom naŅgâbigât imbaŅâ zekâren zikip.

A űiŅgi âlipkât op zâŅgowe, zeŅgât den.

⁹ RâmaŅâ ekap sâbânŅâ bâtnâmbuŅ moloŅip. Oi a Anutuġât den mem ândine zâŅgowe sot Yesuġât űiŅgi sâm muyagem ândine zâŅgowe, zeŅgât um dâpziŅ Anutuġât űiŅgi pâpanŅâ zorat topŅan zine ziŅgirâwan. ¹⁰ Zen den kâtik sâm itâ sâwe, “O kutâniŅâ patâ, hâlâlu op ândiat. Sâna bon opmap. KembuniŅâ, gâ wangât narâk mem kârep pam gilâmniŅaŅġât tosa a hânân ândie, zeŅgât hâuŅâ mân mâkâm ziŅġat?” ¹¹ Yatâ sâne hâmbâ kâukâu ziŅġâm itâ dâzâŅgowe, “Kore a bukurâpziŅ nâmbutŅâ zâŅgonetâ teŅġâziŅâ dâpŅan upapkât umziŅ diim gei mambât mâik űai ândibi.”

Narâk patin kut űai űai muyagibap, zorat den.

¹² Oi itâ egâwan. Râma zâk ekap sâbâ nâmburân kânok moloŅi wâriŅ patâ meip. Oi mirâsiŅ sumunkom âmaŅ sâkŅâ yatâ oip. Oi kâin patâ op kuririŅ kârâm tobatŅâ gilâm yatâ oip. ¹³ Oi sâŅgelak zen pibaŅâ nak iluŅŅâ kwâmbârâŅġi

hânân gemap, zo yatâ hânân giwe. ¹⁴ Oi mundo kwapme yatâ sumbem kâpiaŅgâm buŅ oip. Oi bakŅâ hânân sot saruyân, zo âbâŅgum aleyaŅgâm âiwe. ¹⁵⁻¹⁶ Kut űai űai yatâ zo muyagei hân dâp a kutâ sot a sâtŅâ sot kâwali a sot sikum a sot zâizâiŅ, gigiŅ, zen aksik hân kât mâtâpŅan âi tik pam bakŅâ sot sim, zeŅgât itâ sâwe, “Ge kwâratnâŅgonek. Ge kwâratnâŅgonetâ neule tâtatŅan tâpmap, zâk mân niŅgitpap. Oi Râmagât kuk nâŅgap, zorat bonŅâ zo mân gâi iknat. ¹⁷ KukzikŅaŅgât narâkŅâ oi a űai mâtezikŅan kâtigem mân kinbap.”

7

Isirae a kâmut Kembugât siŅgi urâwe.

¹ Oi nâ sumbem a kimembut ziŅgirâwan. Zen hân muruk toren toren kirâwe. Oi pibâ toren toren gâbâ gâmap, zo gâsum kirâwe. Pibâ űai hânân mo saruyân mo nagân mân gâbapkât yatâ urâwe. ² Oi mirâsiŅ takâtakâŅan gâbâ sumbem a űaiŅâ gâi egâwan. Oi ândiândi mar-iŅâ, Anutu, zâkkât sâtkât undip pâpan űai mem ândeip. ZâkŅâ sumbem a kimembut saruyân sot hânân kut űai űai tâmbetkubigât siŅgi ândiwe, zen zâŅgonsâm itâ dâzâŅgoip, ³ “Zen hân mo saru mo nak kek mân tâmbetzâŅgobi. Nen Anutugât undip zi kore arâpŅâ zeŅgât mâteziŅan pânat.”

⁴ Yatâ sâi a mâteziŅan undipŅoot zeŅgât teŅgâ itâ sâne nâŅgâwan, “Isirae a kâmut kâmutŅâ, zeŅgâren gâbâ 144 tausen mâteziŅan undip zo parâwe. ⁵⁻⁷ Yuda kâmurân gâbâ 12 tausen zeŅgât mâteziŅan undip parâwe. ReubeŅgât kâmurân

gâbâ 12 tausen. Gadegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Aseregât kâmurân gâbâ 12 tausen. Naptaligât kâmurân gâbâ 12 tausen. Manasegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Simeongât kâmurân gâbâ 12 tausen. Lewigât kâmurân gâbâ 12 tausen. Isasagât kâmurân gâbâ 12 tausen. ⁸ Sebulongât kâmurân gâbâ 12 tausen. Yosepegât kâmurân gâbâ 12 tausen. Benyamingât kâmurân gâbâ 12 tausen. A yatâ zo mâteziņan undip parâwe.”

A kâmut doņbepņâ Anutu mâteņan kirâwe.

⁹ Kut ņâi ņâi zo ek naņgâm ņâi egâwan. Hân dâp zorat sâkziņ tobat top top sot den top top, kâmut patâ patâ ņâi, a ņâiņâ teņgâziņâ mân sâlâpkubap yatâ, zen tâtatņan tâpmap sot râma, zekât umzik topņan kine ziņgirâwan. Oi hâmbâziņ kâukâuyâk. Zen gâlâņgât sot lâkom iinņâ bitziņan mem kin den kâtik sâm itâ sâwe, ¹⁰ “Neule tâtatņan taap, Anutu sot Râma, zet kubikkubikniņâ.”

¹¹ Oi sumbem a aksik ziņ neule tâtatņâ sot a patâ sot zuu âlipņâ kimembut haamzâņgom kirâwe, zen umziņ topņan ge zem Anutu mâpâsem itâ sâwe. ¹² “Perâkņak sot sâm âlip sot neule âsakņâ, sâiwap, imbaņâ, nâņgânâņgâ, kot patâ, zo Anutuniņâ zâkkâren ziapņak zem zâibap. Zo perâkņak.”

Sâknam kwâkņan ândiwe, zeņgât den.

¹³ Oi a patâ zeņgâren gâbâ ņâiņâ mâsikânim sâip, “Dap nâņgat? Hâmbâziņ kâukâu zo, zen waniņ gâbâ ga kinze?”

¹⁴ Mâsikâniņi den itâ sâm mâburem dukuwan, “Patâ, nâ mân nâņgan. Gâ nâņgat.” Sa

dâtnogip, “Zen sâknam patin gâbâ takâm gawe. Oi hâmbâziŋ Râma gilâmŋandâ sanġone kâukoip. ¹⁵ Zorat zen Anutu um topŋan ândim ŋâtik sirâm zâkkât namin kore okŋaŋġâm ândime. Oi neule tâtatŋan tâpmap, Kembu, zâk zen sot tap galem otziŋġâbap. ¹⁶ Oi bet zen nalem mo toogât mân mumbi. Maanġa mân zâŋġobap. Sâknam mân muyageziŋġâbap. ¹⁷ Râma tâtatŋan tâpmap, zâkŋa diiziŋġi ândiândi too sinŋan âim ândibi. Oi si sâŋġanziŋan sinziŋ tooŋ zo Anutuŋa sanġori isem umbâlâ mân op ândibi.”

8

Sumbem a nâmburân zagât lâmun ziŋġawe.

¹ Râma zâk ekap sâbâ nâmburân zagât zo moloŋi sumbem hiriŋsâm mâik ŋâi zeip. ² Zo âki sumbem a nâmburân zâġât Anutugât um topŋan kinme, zen ziŋġitsa lâmun nâmburân zagât ziŋġawe.

³ Oi sumbem a ŋâiŋâ hâkop ŋâi goide kâtnġa tuutuunġa, zo mem gamŋâ Kembugât siŋġi nalem pâpanŋan zoren âi kiri kut ŋâi wârân âlip doŋbep zo pindip. Oi zâk zo mem Anutugât siŋġi nalem pâpanġa zorat kârâpŋan pâi sem wârânġa zariŋ. Anutugât siŋġi a zeŋġât ninâu sot mâpot kârâbân pâi sem wârânġa zariŋ. Zo tâtatŋa gootŋan kirip. ⁴ Wârân âlip bikŋan kirip, zorat kâbakŋa zo Anutugât siŋġi a zeŋġât ninâu bekŋan mem Anutu mâtenŋan zariŋ. ⁵ Sumbem a zo yatâ opŋa Kembugât siŋġi nalem pâpanŋan gâbâ kârâp mem hâkobân pam hânân lokei giariŋ. Lokei giari sumbem kârâm kwamit patâ oi hânpan sot wârîŋ patâ muyageip.

Sumbem a kimembut lâmun waatnetâ hânân wesâk top top muyageip.

⁶ Oi sumbem a nâmburân zagât lâmun mem kirâwe, zen waatnam kubikanğawe.

⁷ Oi sumbem a kânok zâk lâmunğâ waari kât pateŋ sot kârâp sot gilâm mâpotŋâ hânân gem gâip. Oi hân daŋgon karâmbut zeip, zorat torengeŋ kârâp seip. Zoren nak sot hibuk mot zo aksik sem naŋgip.

⁸ Sumbem a zagâtŋâ lâmunğâ waari kut ŋâi bak patâ yatâ zo sem âbâŋgum saruyân giarip. ⁹ Giari saru daŋgon karâmbut zeip, zorat torengeŋ zo gilâm oip. Oi saru zuuŋâ zoren mom naŋgawe. Oi waŋğâ tarâwe, zo âbâŋgum naŋgawe.

¹⁰ Sumbem a karâmbuŋâ lâmunğâ waari sâŋgelak patâ ŋâi sumbemân gâbâ kârâp bâlam yatâ gem too patâ sot too sinğâ nâmbuŋâ zoren giarip. ¹¹ Sâŋgelak zorat kutŋâ kâlak kâtikŋâ. Zorat hânân too zeip, zo daŋgon karâmbut zeip, zorat torengeŋ geim too zo aksik kâlakŋâ oi a ziŋâ nemŋâ muwe.

¹² Sumbem a kimembuŋandâ lâmunğâ waari mirâsiŋ sot kâin sâŋgelak zeŋğâren dangon karâmbut zeip zorat torenğâ sumunkom âsakŋâ gâutgâut oip. Oi ŋâtigân kâin sot sâŋgelak zeŋğât âsakziŋâ paalaŋ oip.

¹³ Oi nâ ekŋâ nii utak egâwan. Oi utak zo sumbem tânâmŋan den kâtikŋâ itâ den sâip, “Yei, yei, yei, sumbem a karâmbut te. Zen lâmunziŋ waatne a ambân hânân ândie zo, zen dap upi?”

9

Sumbem a bâtnâmbuᅇandâ lâmun waari dikon muyagiwe.

¹ Sumbem a bâtnâmbuᅇ zo lâmun waari nânᅇâ eksandâ sumbemân gâbâ sâᅇgelak ᅇâi âkam hânân gei egâwan. Zâk simgât mâtâp doodoonᅇuᅇâ zo pindâwe. ² Oi zâk simgât mâtâp mem pâi kâbak patâ kopgâip. Nep une sem takâmap, zo yatâ. Kopgamᅇâ mirâsiᅇ kwâteᅇkoip. ³ Kâbak umᅇan gâbâ dikon doᅇbep takâm hânân giwe. Kabât zo goozinᅇâ sâulegât tobat yatâ. ⁴ Zen hibuk mo nak nalem mot zo mân tâmbetzâᅇgobigât sâm zinᅇip. A ambân Anutugât undip mâteziᅇan mân zeip, zen kâsa minzinᅇâbigât sâip. ⁵ Oi kâin bâtnâmbut umᅇan kâbat zinᅇ sâknam patâ zinᅇâne mân mumbigât sâm zinᅇip. Sâknam zo sâuleᅇâ zinᅇi sâknam nânᅇgâme yatâ. ⁶ Oi narâk zoren a zen mumbigât otzinᅇi ândim mân mumbi.

Dikon tobatzinᅇᅇgât den.

⁷ Dikon zengât tobat bâu patâ biosi yatâ. Kâwali a zen kwâkziᅇan tap kâmbamân âinam kubikanᅇame yatâ. Oi kâukziᅇan pindok goide kâtnᅇâ tuutuᅇy yatâ zo tâip. Oi si sâᅇgânzinᅇâ, zo a yatâ. ⁸ Oi sâmotzinᅇ, zo ambân zengât kâukzinᅇ sâmot yatâ. Sâtzinᅇ, zo zuu kâtik laioᅇ sâtnᅇâ yatâ. ⁹ Oi dimâziᅇan dugum kât kâtikᅇandâ tuutuᅇᅇâ yatâ zeip. Abâtzinᅇ kwamit, zo biosi sot a lalaᅇâ doᅇbep kâmbamân sârârâk kârâm âine kwamitagomap yatâ. ¹⁰ Daaziᅇâ sâule daaᅇâ yatâ oi sâtzinᅇâ, zo daaziᅇan ziap. Zorânᅇ

kâin bâtnâmbut umņan a ambân zingâne sâknam nângâm ândibi. ¹¹ Oi singât sumbem a, zâk zeņgât a kutâ ândiap. Zâkkât kutņâ Yuda denân Abadon. Grik denân ko Apolion. Oi niin denân kiom a.

¹² Nii utakņâ sâp karâmbut den itâ sâip, “Yei.” Nâi zo âsageip âkap. Zagât zo yen ziaborâk.

Sumbem a nâmburân kânokņâ lâmun waari kâwali a muyagiwe.

¹³ Oi sumbem a nâmburân kânok zorâņ lâmun waarip. Oi Anutu mâtenjan singi nalem pâpanņâ goide kâtņâ tuutuun murukņâ kimembut, zobâ den nâi âsageip. ¹⁴ Sumbem a nâmburân kânok lâmun mem kirip, zâkkât den itâ âsageip, “Euparata too patin sumbem a kimembut saaziņgi zie, zen olanziņgâ.” Sâi olanziņgip.

¹⁵ Sumbem a kimembut, zen narâk zoren nep tuubigât mârurâm sâp zingi ândiwe. Nep diņ sâp zingip, zo itâ. Zen hân daņgon karâmbut zorat torenņan a ambân zâņgone mumbigât sâip.

¹⁶ Sumbem a olanziņgâwe. Oi kâwali arâpziņâ biosi kwâkņan tâtatņâ, zeņgât tenġâ 2 handeret milion. Yatâ sâne nâņgâwan. ¹⁷ A sot bâu patâ tobat itâ egâwan. A zen dimâziņan dugum zo kuriņâ sot kâmbum sot gimbaņâ yatâ mem ândiwe. Oi biosi zeņgât kâukziņâ zuu kâtik laion kâukņâ yatâ. Lâuziņan gâbâ ko kârâp sot kâbak sot kât gimbaņâ kârâpņâ takâmap yatâ.

¹⁸ Oi kârâpņâ karâmbut zorâņâ hânân daņgon karâmbut zeip, zorat torenņâ a tâmbetzâņgoip.

¹⁹ Biosi zeņgât kâwaliziņâ, zo daaziņan sot

lâuziņan ziap. Daaziņâ, zo mulum yatâ kâukņoot zorâņâ a tâmbetzâņgome.

²⁰ Oi a ambân nâmbutņâ tâmbetzâņgom naņgâm nâmbutņâ birâziņgâwe. Birânetâ zen kut ñai ñai zo ekņâ umziņ mân melâņawe. Zen ândi mâmanziņaņgât nâņgâne mân bâliņ oip. Zen wâke sot lopio top top zengâren pâlatâņ op ândimņâ mân birâwe. Zen lopio topziņâ itâ mân nâņgâwe, “Lopio zen sinziņandâ mân ek nâņgâme. Zen kinziņandâ mân âim game. Zen kindapziņandâ den mân nâņgâme.” ²¹ A zo, zen yatâ mân nâņgâwegât kâmbam sot kware sot kâmbu sot laņ ândiândiņ zo mân birâwe.

10

Sumbem a ñaiņâ den sâi kâtigeip.

¹ Sumbem a imbaņâņoot ñai sumbemân gâbâ gem gâi egâwan. Zâk sasa osetņan gâi kâuk kwâkņan mulum mogât zeip. Si sânġânņâ maa yatâ. Kiņâ zagât zo kârâp bâlam yatâ. ² Bikņan ekap ñai mem mâbâlakņem kirip. Oi kiņâ bongen zo sâru kwâkņan lâņ kirip. Oi kiņâ yaņġâgen zo hânân lâņ kirip. ³ Kin den kâtikņâ zuu kâtikņâ laioņ donbep zengât den yatâ sâip. Sâi sumbemân kaņkundunduņ nâmburân zagât den sâwe. ⁴ Den yatâ sânetâ nâņġâm kulemgubam ua sumbemân gâbâ den ñai itâ nâġâren ġâip, “Sumbemân gâbâ den se, zo mân kulemġu. Yen dooņġuna tâpap.”

⁵ Oi sumbem a ñai saruyân sot hânân lâņ kirip, zâk bik bonņâ sumbemân pam den itâ sâm kâtigeip. ⁶ “Sumbem sot hân, saru sot kut ñai ñai zoren zie, zo muyageipņâ ândimņâ ândim

zâimâmbap, zâkkât mâtenjan itâ sâm kâtigibâ. PerâkŅak, narâk kêrep mân ziap. ⁷ Sumbem a nâmburân zagâtŅâ lâmunŅâ waari kwamit muyagibap, narâk zoren Anutugât den tikŅâ Propete sap sum ziŅgip, zorat bonŅâ muyagibap.”

Sumbem a ŅaiŅâ Yohane ekap Ņai pindi neip.

⁸ Oi sumbemân gâbâ den nâŅgâwan, zo yatik du âsagem itâ dâtrogip, “Gâ âimŅâ sumbem a kiŅâ saruyân sot hânân lân kin ekap mem mâbâlakŅem kinzap, zâkkâren âi ekap zo me.” ⁹ Sâi nâ sumbem agâren âimŅâ ekap nibapkât sa itâ dâtrogip, “Mem ne. Nenandâ lâugan âm yatâ op naamŅâ upap. Ka umgan kâlak upap.” ¹⁰ Yatâ sâmŅâ ekap zo niŅi newan. Nia ko lâunan âm yatâ naam oip. ZorâŅ nem gwâka umnan giari kâlak oip.

¹¹ Oi itâ dâtnowe, “Gâ a kâmutŅâ kâmutŅâ, a hânŅâ hânŅâ, a sâk top top, den gându Ņai Ņai, zeŅgât sot a kutâziŅâ zeŅgât op Anutugât den sâban. Mârum dâzâŅgom ândein, zo yatik dum dâzâŅgoban.”

11

Yohane namâ dâpkwap ikpapkât sâm pindâwe.

¹ A ŅaiŅâ tân kêrep nim itâ dâtrogip, “Gâ zaatŅâ Anutugât tirik namâ sot zâkkât siŅgi kut Ņai Ņai pâpanŅâ, zo dâpkwapŅâ umŅan ninâu sâm ândime, zo sâlâpzâŅgoban. ² Namâ sâŅgânŅan sombemân zo mân dâpku. Zo birâna zeik. Zo a hân Ņain gokŅâ, um kâtik zeŅgât siŅgi. Oi ziŅâ tirik kamân, Yerusalem, zo (sirâm I tausen

2 handeret 60) kâin 40 umņan lân kindiņkândan mimbī.”

Anutugât den sâsâņ a zagât muyageitâ simgât zuuņâ zâkobap.

³ “Oi nâgât den sâm muyamuyagiņ azatnâ imbaņâ zikandâ nâgât den dâzâņgom ândibabot. Pet hâmbâ alâkņâ mem ândim mân kubikaņgâm dâbâtzikņoot ândibabot. A ambân orot mâmeziņ melâņ bâliņâziņ birâm ândibigât holi yatâ upabot. Yatâ op ândeitâ (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 42 yatâ âkâbap. ⁴ Propete Sakaria, zâk mârumņan Oliwa nak zagât sot kârâp âsakņâ zagât zorat den kânņan sâip. Oi a zagât zo zikņâ bonņâ upabot. Zet hângât a kembu zâkkât mâteņan kinbabot. ⁵ Oi a ņâi tâmbetzâkobam oi lâuzikņan gâbâ kârâp ge simbap. Zorat a ņâiņâ kâsa otzikâm mumuņaņgât siņgi upap. ⁶ A zagât zo sâitâ map mân gibapkât imbaņâ zikip. Zorat sâitâ map mân gei Anutugât den sâm ândibabot. Oi sâitâ tooņâ gilâm upapkât imbaņâ zemzikap. Oi hânân kut ņâi ņâi sâtņoot sâitâ muyagibapkât imbaņâ zemzikap. Yatâ utâ sâbabot, zo âlip upabot.

⁷ Oi Kembugât den sâsâņ narâk zo âki simân gâbâ zuu kâtikņâ kopga kâsa otzikâm zâkoi mum-babot. ⁸ Moitâ a ziņâ kâmbârâņzikņâ zo birânetâ kamân patin sombemân zimbabot. Kamân zorat kutņâ sumbuņâ, Sodom sot Aigita. A ziņâ Kembuzikņâ kamân zoren poru nagân kune moip. ⁹ Oi hân toren toren gâbâ a nâmbutņâ, sâkziņ tobat ņâi ņâi, den gându ņâi ņâi, zorâņâ kâmbârâņzikņâ sirâm karâmbut sot torenņâ zikitne zimbabot.

Oi a nâmbutnâ hanzâkonâ sâne kwâkâziŋgâbi.
 10 Oi Propete zagât a sâknam ziŋgâwet, zorat moitâ hânñâ hânñâ a ziŋ umâlep op kut nâi nâi anğâgwanğâ urâwe.

11 Sirâm karâmbut sot torennâ âki Anutugâren gâbâ Kaapumnâ umziknjan giari oksâm zaarâwet. Zaaritâ a ziŋ zikitnâ kenğât donbep urâwe.

12 Oi sumbemân gâbâ den kâtiknâ zekâren itâ gâip, “Zet zi kopgât,” Oi kâsarâpzik zengât mâteziŋjan sasa kâligen zâim sumbemân zâiwet.

13 Narâk zoren wâriŋ patâ meip. Wâriŋ patâ mei kamân patin mirâ bâzagât zengâren gâbâ kânoknâ pâbâbânsâi nâmburân kimembut ko tarâwe. Kamângât biknâ toren toren gâbâ yatâ pâbâbânsâne nâmbutnâ kâtigem tarâwe. Wâriŋ patâ meipkât mirâ kâtñâ tuutuun donbepnâ pâbâbânsâm a 7 tausen yatâ zânğoi muwe. Oi a torennâ âlip tarâwe, zen kenğât op Anutu, sumbem mariŋâ mâpâsiwe.

14 Utaknâ yei sâm sâp karâmbut sâip, zorat zagâtñâ âkap. Kânok ziap, zo kek muyagibap.

Sumbem a nâmburân zagâtñâ lâmun waari kut nâi nâi muyageip.

15 Sumbem a nâmburân zagâtñâ lâmunñâ waari sumbemân gâbâ den kwamit patâ op itâ sâwe, “A zen hânân a kutâ op kembu otziŋgâme, zorat narâk âkap. Narâk zi ko Kembu sot anâ a bâliŋan gâbâ mâkâziŋgâbapkât sâsân, Kristo, zekât bitziknjan ariap. Oi Kristo zâk kembu otziŋgâm zâimâmbap.” 16 Oi a patâ 24 Anutu mâteŋjan tâtatzinjan tarâwenâ kiŋ topnjan ge zemñâ Anutu itâ sâm mâpâsiwe,

17 “Kembu Anutu, imbaņā mariņā, gāgāren sâiwap sâmen. Topkwap gā ândeinņā ândiat. Oi gā imbaņā mem dāņ kembu otņiņgām ândiat. 18 Um kâtik a kâmutņā kâmutņā, zen kuk diņā sâm ândim gane gā hâuņā ziņgâbangât narâkņā mâte uap. Oi mumuņā zeņgât den sâm kwâkâkwâkâņ narâk mâte uap. Oi kore arâpkâ Propete sot gâgât siņgi a, a gigiņā sot zâizâiņ kutkā hurat kwapme, zen sâņgâņņā ziņgâbangât narâk mâte uap. Oi hânân tâmbetzâņgome, zen tâmbetzâņgobangât narâkņā mâte uap.”

19 Zen yatâ sânetâ sumbemân Anutugât tirik namâ mâtâp pâroņsâi igâwe. Oi Anutu sot Mose târotâro urâwet, zorat ombonņ zeï igâwe. Oi hânpan sot kwamit patâ sot kaņkundundunņ, wârîņ sot kât patenņ âsagem zeip.

12

Sumbemân ambân ñâi kirip.

1 Sumbemân sen mârât kulem ñâi itâ muyageip. Ambân ñâi âsagem kirip. Maanņ hâmbâ yatâ kâpei kirip. Oi kiņ tipņan kâin. Oi pindokņan sâņgelak kiin zagât tarâwe. 2 Oi ambân zo kâmbonņ op katep mimbam sâknam nâņgâm isem yu yeï sâm tâip. 3 Zâk yatâ op kiri kulem ñâi sumbemân âsageip. Busem patâņā, oâ tobat yatâ, kuriņkuriņ, kâukņā nâmburân zagât, goonņ bâzagât. Oi kâukņā dâp a kutâgât pindok tap arip. 4 Oi daanandâ sumbem sâņgelak nâmbutņā zâņgom mâki hânân giwe. Oâ zo yatâ opņā ambân

zo katep mimbam oi itâ nângâm ambân gootjan âi zeip, “Katep âsagei nimbat.” ⁵ Oi ambân zorân a katep meip. Katep zo kât kâtik âin tân mem hân dâp a zengât a kutâ op galem zângobapkât sâsânâ. Katep âsagei gâsumnâ Anutugât neule tâtatjan mem zâi parâwe. ⁶ Oi ambân zo kenğât op mirâ kâmân kâtikjan arip. Zoren (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kain 42 yatâ galem okjanğâbigât Anutuñâ sâi tâtatnâ kubigawe.

Satañ sumbemân gâbâ kâbakñine geip.

⁷ Oi sumbemân kâmbam patâ muyageip. Mikai zâk sot sumbem a gakârâpnâ, zen oâ sot kâsa urâwe. ⁸ Oi Mikai sot sumbem arâpnâ, zen kâtigem oâ sot sumbem arâpnâ kâbakñezingâmñâ sumbem anğân kârâwe. ⁹ Oi oâ patâ, mulum sânğinâ, Satañ, zâk a ambân hân dâp um gulip kwatzingâmap, zâk zinâ gâsum kâbakñine hânân geip. Sumbem arâpnâ yatik kâbakñezingâne hânân giwe.

¹⁰ Oi sumbemân den kâtiknâ itâ muyagei nângâwan, “Kubikkubik sot imbanâ sot kembu op, zo Anutu sot anâ a bâliñan gâbâ mâkâzingâbapkât sâsân, Kristo, zekâren ziap. Narâk ziren bukurâpniñ zengât kâsa op sirâm nâtik dâp Anutu mâtenjan sâm bâliñ kwatzingâmap, zâk kâbakñine giarip. ¹¹ Bukurâpniñâ zen Râma gilâmñanğât imbanjan Satañ sot agom kâtigem walâwe. Kembugât den kenğât buñ sâm muyagem Satañgât den mem gei kwarâwe. Oi ândiândiziñ mân anğân kârâm buñ upapkât sâwe. ¹² Zorat sumbem sot zoren ândie, zen sâtâre upi. Ka hânân sot saruyân ândie, yei,

zen dap upi? Sataņ zâk zeņgâren gam kuk op ândiap. Narâkņâ kek âkâbap, zo nâņgap. Zo nâņgâm kuk op ândiap.

Oâņâ ambân kâsa okņanņip.

¹³ Oâ zâk hânân kâbakņine gemņâ nâņgâm ambân katep meip, zâk kâsa okņanņâm molim arip. ¹⁴ Oi ambân zo nii utak patâ abâtzatņâ pindâne mulumgât keņgât op mirâ kamân kâtikņan tâtat mâmeņan tik arip. Zoren kendon karâmbut sot torenņâ galem okņanņâm ândiwe. ¹⁵ Ambân zâk ari mulumņâ too patâ mogari gem too uurup patâ oip. Too zorâņ ambân zo lum âibam oip. ¹⁶ Oi hânņâ ambân beķņan mem hân mâtâp oi too patâ zo zoren geim naņņip. ¹⁷ Yatâ oi ko oâ zâk ambân zorat kuk opņâ kâmut gakârâpņâ zâņgobam arip. Anutugât gurumin den lumņâ Yesugât siņņi zo mem ândime, zo zâņgobam arip. ¹⁸ Oi zâk saru sâtņan gei sagân kirip.

13

Saru umņan gâbâ zuu kâtikņâ ñâi kopgâip.

¹ Oi nâ eksa saru umņan gâbâ zuu kâtikņâ ñâi kopgâip. Zâk kâukņâ nâmburân zagât, gooņâ bâzagât. Oi gooņan zo a kutâ pindok bâzagât tarâwe. Oi kâukņan kot kulem zeip, zo den bâliņâ zeip. ² Tobatņâ wâu patâ yatâ. Sâlâpņâ, pusi yatâ. Lâuņâ, zuu kâtik laionņât lâuņâ yatâ. Oi oâ zâk imbaņâ pindâm zâkkât tâtarân tap kembu otziņgâbapkât sâip. ³ Zuu zorat kâukņâ ñâi use patâ op mumuņanņât dâp yatâ egâwan. Useņâ zo soģei âlip oip. Oi hân dâp aņâ aņâ, zen zuu

zo molim ek zâkkât nângâne imbanâ oip. ⁴ Oânâ zuu kâtik zo imbanâ pindip, zorat um kâtik a, zinjâ sâmbâ âlip kwâknanğâwe. Oi zuu zo sâmbâ âlip kwâknanğâm sâwe, “Zuu zorat tobat nâinjâ ândiap? Nâinjâ dap mo dap oknanğâbap?”

⁵ Zuu kâtik zo sâk mâme opnâ zâizâinj den sâmbâ den sumunnâ sâbapkât sâmbâ pindip. Oi Anutuñâ zuu zo (sirâm 1 tausen 2 handeret 60) kâin 42 yatâ umnan nepnâ tuubapkât narâk nângânğip. ⁶ Oi zu kâtik zorânâ Anutu ziknâ sot kutsinjânâ sot tâtatnâ sot sumbemân ândime, zen sâmbâ bâlij kwatziğâm ândeip. ⁷ Oi Anutugât singi a kâsa otziğâm zânğobapkât oânâ sâip. Oi hânñâ hânñâ, a sâk top top sot den gându top top, zengât a kutâ upapkât oânâ imbanâ pindip. ⁸ Oi hân a zinjâ eknâ sâmbâ âlip kwâknanğâbi. Râma kune moip, zâk mârum hân mân muyageibân kutziñâ ândiândigât ekabân mân kulemgoip, a zen zo zuu zo yatâ oknanğâbi.

⁹ Kindapziñoot ândie, zen den zi nângâm kwâtâtibi, ¹⁰ “Nâi zâk tâk namâgât singi oipnâ tâk namin pambi. Nâi zâk kâmbamgât singi oipnâ kâmbamñâ koi mumbap.” Oi Anutuñâ singi a zen nângâm pâlâtân kwap kâtigem ândibigât sâip.

Hân kâligen gâbâ zuu nâi kopgâip.

¹¹ Oi hân kâligen gâbâ zuu kâtiknâ nâi kopgâi egâwan. Zâk Râma yatâ kâuknan goonâ zagât zeip. Oi diñâ sâip, zo oâ diñâ yatâ. ¹² Oi zuu zorân zuu mârum kopgâip, zâkkât imbanâ zo mem nep tuum kâtigeip. Zâknâ sâi hân a ambân zinj zuu nâi use opnâ âlip oip, zâk mâpâsiwe. ¹³ Oi zuu kâtik zagâtñâ, zâk kulem sen mârât patâ tuumap.

Zâkņâ sâi sumbemân gâbâ kârâp gem gâi a ikme. Kulem zo sot sen mârât nâmbutņâ tuugi igâwe. ¹⁴ Kulem yatâ zo zuu ņâi zâkkât mâtenjan tuugi a ziņ ekņâ umziņ gulip oi zuu mârur use op sogeip, zâkkât lopio sobibigât dâzâņgoip. ¹⁵ Lopio zo sobim pane kiri zuuņâ lopio waatņangi zaat den sâip. Zâk yatâ upapkât Anutuņâ nâņgâņgip. Lopio zâk sâi a ziņ mân sâm âlip kwâkņangâwe, zen zâņgone muwe.

¹⁶ Oi a zâizâiņ giginâ, sikumziņoot sot sikumziņ buņâ, a kutâ sot kore mâman a, zo aksik sâi bitziņ bongen mo mâteziņan undip tuuwe. ¹⁷ Oi zuugât undip sâkziņan tuuwe, zo zâkkât kutņangât teņgâ. Oi undip mân mem ândiwe, zen kut ņâi ņâi sâņgân mimbegât pâke parâwe. ¹⁸ A nâņgânâņgâziņootņâ zuu zîrat teņgâ sot topziņ sâlâpkum nâņgâbi. Teņgâ zo agât kutņangât teņgâ. Teņgâ zo 666.

14

Râma sot kâmut gakârâpņâ Sioņ bâkņan kirâwe.

¹ Nâ eksandâ Râmaņâ Sioņ bâkņan kiri egâwan. Oi zâk sot 144 tausen, a yatâ zorâņ kirâwe. Oi mâteziņan zikņâ sot Ibâņangât kot zeip, a yatâ zorâņ kirâwe. ² Oi sumbemân gâbâ kwamit patâ nâņgâwan, zo too sâmbon patâ kwamitņâ yatâ sot sumbem kwamitsâmap yatâ. Oi kwamit zo nâņga kâmam wâlōņ kwamit yatâ oip. ³ Zen sumbemân Anutuņâ tâtatņâ sot zuu âlip kimembut sot a patâ 24, zeņgât mâteziņan kep uņakņâ ņâi mem tarâwe. Kep zo a nâmbutņâ ziņ mân mime. A

144 tausen zeṅak mime. Hânân gâbâ Yesuṅâ sâṅgânziṅ meip, zeṅak kep zo mime. ⁴ A zo, ziṅâ ambân sot bâliṅ mân opṅâ um salek ândiwe. Râmaṅâ diiziṅgi zâk sot tâtat mâme upme. Zen zo hân a zeṅgâren gâbâ kândom Râma sot Anutu, zik siṅgi upigât Râmaṅâ tâbaziṅ meip. ⁵ Oi lâuziṅan gâbâ sarâ den mân gemap. Zen a târârakṅâ.

Sumbem a karâmbut, zeṅgât den muyageip.

⁶ Oi sumbemân sumbem a ṅâi egâwan. Zâk nii yatâ sumbemân arip. Zâk hân a zeṅgât den siṅgi âlip ziniṅ kâtik, zo mem arip. Hânṅâ hânṅâ, sâk tobat ṅâi ṅâi, den gându topṅâ topṅâ, zeṅgât mem arip. ⁷ Zâk den yu kambâṅ sâm itâ sâip, “Zen Anutu hurat kwâkṅaṅgâm sâm âlip kwâkṅaṅgâbi. Zâk hâuṅaṅgât den sâsâṅ narâk mâte uap. Hân sumbem sot saru sot too sinṅâ sâi muyageip, zâk sâm mâpâsibi.”

⁸ Yatâ sâm ari kândâtṅan sumbem a ṅâiṅâ gam zagâtṅâ den itâ sâip, “Babilon kamân marirâp, ziṅâ a kâmutṅâ kâmutṅâ diiziṅgâne bâliṅâziṅaṅgât um gulip nep âsagem laṅ mâman a ambân op ândiwe.”

⁹⁻¹⁰ Oi kândâtṅan sumbem a ṅâiṅâ gamṅâ den kambâṅ itâ sâip, “A ziṅ zuu kâtik mo lopio zâkkâren pindiṅsâm mâteziṅan mo bitziṅan zu-ugât undip mimbî, zo ko Anutugât kukṅaṅgât bonṅâ yâmbâtṅâ zo zeṅgâren âsagibap. Zen Râma sot sumbem arâpṅâ zeṅgât mâteziṅan kârâbân geim kât kârâpṅandâ ziṅgesei sâknam patâ nâṅgâm zâimambi. ¹¹ Oi kârâpṅâ a zo yatâ ziṅgesei, zorat kâbakṅâ zo zâim zemâmbap. Zorat a zen zuu patâ sot lopio mâpâsime sot a mâteziṅan

zuugât undip zeip, zen ârândân sâknam nângâm sirâm nâtik nângâm zâimambi.” ¹² Zorat narâk zoren Anutuñâ sinji a zen Anutugât gurumin den sot Yesugât den sinji zo mem kâtigem ândibigât sâip.

Kembugât kâmurân ândim muwe, zengât den.

¹³ Sumbemân gâbâ den nâi itâ nângâwan, “Gâ den itâ kulemgu, ‘Narâk ziren topkwap Kembu sot pâlâtân op ândine zângone mumbi, zengât nânga sâtâreñoot upap.’ Kaapumñâ itâ sap, ‘Perâkñak, zengât nânga sâtâreñoot upap. Zen nep patâziñâ tuum nanngâmñâ tap nângâbi. Oi orot mâmezinañgât bonñâ âinetâ muyageziñgâbap.’ ”

Hânân Kembugât a gâsâzângobap, zorat dâp muyageip.

¹⁴ Oi nâ eksa zari unumunum kâukâu muyagei egâwan. Oi unumunum kwâkñan nâi tâip, tobatñâ a yatâ. Kâukñan a kutâ pindok nâi tâip, zo goide kâtnâ tuutuñâ. Bikñan sâu sâtñoot mem tâip. ¹⁵ Oi tirik namin gâbâ sumbem a nâiñâ gemñâ unumunum kwâkñan tâip, zo itâ sâm dukuip, “Gâ sâugandâ kâlamân bonñâ mânângât me. Bonñâ mimiñgât narâk mâte uap. A minduziñgâm kâsâpzângozângon narâk mâte uap. Kâsâpzângone hâuñâ mimbigât narâk mâte uap.” ¹⁶ Yatâ sâi unumunum kwâkñan tâipñâ sâuñâ mem hânân bonñâ zo mânângârip.

Bâliñ mâme ziñâ hâuñâ mimbi, zorat dâp muyageip.

17 Oi sumbem a nâinâ tirik namin gâbâ gem gâip. Zâk yatik sâu sât kâtiknâ mem ândeip. 18 Gâi sumbem a nâinâ Kembugât sinji kut nâi nâi pâpannâ zobâ gâip. Sumbem a zo, zâk Kembugât sinji nalem uunâ kârâp zorat galem op ândeip. Oi zâk bukuñâ sâu sât kâtik mem ândeip, zo den sumbuñâ itâ dukuip, “Sâugâ zorân hânân bonñâ mânângât nanğâ. Hânân wain bonñâ mârûm bâsigiap.” (Den sumbuñâ zi Anutuñâ bâliñ mâme a hâuñanğât tâmbetzânğobapkât sâip.) 19 Sâi sumbem a bukuñandâ sâu mem kin hânân wain keetnâ mânângâtñâ mem Anutu um kukñanğât ombon patin pâi giarip. 20 Oi kamân âkñan ombon patin pâi giari lân kwândâline gilâm gem zeip. Gilâm gem zeî denğân patânâ op binbinñâ zo hânân gâbâ bâu biosî sânğânñan yatâ. Oi denğân kêreñanğât tenğânâ ko 300 kilometa zo yatâ zeip.

15

Kembugât kore a zîñâ kep miwe.

1 Oi sumbemân sen mârât nâi egâwan. Sumbem a nâmburân zagât, zen kut nâi nâi sâtñoot kâmut nâmburân zagât mem kirâwe. Kut nâi nâi zo âsagem nanji Anutuñâ kukñanğât op dum mân tâmbetzânğobap.

2 Oi saru nâi egâwan. Wikin yatâ sot kârâp bâlam mâpotnâ zeî egâwan. Oi a zuu kâtik sot lopio kâsa otzikâm kâtigem walâzingâwe sot a mâteziñan zuugât undip zengâren mân zeip, a zo, zen Anutugâren gâbâ kâmam wâlon mem saru sâtñan kine zîñgirâwan. 3 A zen Anutugât kore a

Mose zăkkăt kep sot Răma zăkkăt kep ită sâm mem ândiwe,

“O Kembu Anutu, imbaŋă mariŋă, orot mâmegă zorat năngindă imbaŋă opmap. Hânŋă hânŋă zeŋgăt a kută, kut ŋăi ŋăi opmat, zo târărak. ⁴ Kembu, gă ŋăiŋă hurat mân kwatgibap? Zo yată mân taap. Năiŋă kutkă mân sâm âlip kwăpap? Zo yată mân taap. Gă kănok hălăluyăk, zorat a kămutŋă kămutŋă zen găgăren ga măpăsegibi. Gă hăuŋaŋgăt nep tuuna top muyagiap.”

Sumbem a nămburân zagăt hăkopziŋoot kirăwe.

⁵ Oi eksandă sumbemân tirik namin umŋă ŋăi hălălu săsăŋ, zorat mătăp pârôŋsâm kirip. ⁶ Mătăp pârôŋsăi sumbem a nămburân zagăt, zen kut ŋăi ŋăi sătŋoot kămut nămburân zagăt mem kirăwe. Zen namin găbă gem gawe. Zen hămbăziŋ kăukău mem ândiwe. Oi dimăziŋan măpaŋ goide kătŋă tuutuună zo zeip. ⁷ Oi zuu âlipŋă kimembut kirăwe, zeŋgăren găbă ŋăiŋă sumbem a nămburân zagăt zo hăkop nămburân zagăt ziŋgip. Hăkop zo goide kătŋă tuutuun. Hăkop umŋan Anutu ândiândi mariŋaŋgăt kukŋaŋgăt bonŋă piksâm zeip. ⁸ Oi namă kăligen Anutugăt âsakŋă sot imbaŋaŋgăt kaapumŋă zo piksâm zeip. Oi sumbem a nămburân zagăt zen kut ŋăi ŋăi sătŋoot kămut nămburân zagăt mân muyagiwegăt tirik namin zăizăiŋaŋgăt mătăp păke kwăip.

16

Sumbem a ziñâ hâkobân gâbâ kut ñâi ñâi hânân lokine geip.

¹ Namâ kâligen gâbâ den kâtik gâi nângâwan. Zo sumbem a nâmburân zagât zo itâ dâzângoip, “Zen âi hâkop nâmburân zagât zoren gâbâ kut ñâi ñâi sâtziñoot zo lokine Anutugât kukñanğât bonñâ hânân gibap.”

² Sâi sumbem a kânok zâknâ âim hâkopñan gâbâ kut ñâi lokei hânân giari zuu kâtikñanğât undip mâteziñan mem ândiwe sot a lopiogâren pindiñsâwe, zen sâkziñan use kâtik sot use kârokñoot muyageziñgip.

³ Oi sumbem a zagâtñâ âi kut ñâi saruyân lokei giarip. Giari saruñâ gilâm oip. A mumuñanğât gilâm yatâ oi saru zuuñâ mom nanğâwe.

⁴ Oi sumbem a karâmbuñâ hâkopñan gâbâ kut ñâi lokei tooyân sot too sinñan giari gilâm oip. ⁵ Oi sumbem a too galem tâip, zâknâ itâ sâi nângâwan, “Ga hâlâlu ândeinñâ ândiat. Tosagât hâuñâ, zorat nângindâ târârak uap. ⁶ Kembugât sinji a sot Propete a zângom gilâmziñ tâmbetkuwegât gilâmâk ziñgâna nimbi. Zo dâbâk otziñgat.” ⁷ Sâi Kembugât sinji kut ñâi ñâi pâpanñan gâbâ den itâ nângâwan, “Perâknak. O Kembu Anutu, imbanñâ mariñâ, hâuñâ ziñgat, zo dâpziñan uap.”

⁸ Sâi sumbem a kimembuñâ zâknâ hâkopñan gâbâ kut ñâi lokei mirâsiñân arip. Ari mirâsiñâ kârâp opñâ a donbep ziñgeseip. ⁹ Oi a zen maanñâ ziñgeseip. Zen umziñ melân Anutu hurat kwâknanğâbigât Anutuñâ kut ñâi ñâi zo sâi

âsageip. Oi zen umziņ mân melânêawe. Buņâ. Zen Anutu sâm bâliņ kwâkņanğawe.

¹⁰ Sumbem a bâtnâmbuņâ zâkņâ zuugât tâtarân hâkopņan gâbâ kut ñai lokei giari zâk sot a ambân gakârâpņâ zeņgât hân boņ zo ñâtâtiksâm zeip. Oi a zen sâknam patâ nânğâm biyakņâ nâmbâlamziņâ hârârâņsâmņâ takâ zeip. ¹¹ Oi sâknam sot useziņanğât opņâ Anutu, sumbem mariņâ sâm bâliņ kwâkņanğawe. Oi zen umziņ mân melân ândi mâmanziņ bâliņâ zo mân birâwe.

¹² Sumbem a nâmburân kânokņâ hâkopņan gâbâ kut ñai lokei Euparata too patin giarip. Giari too kârâksâip. Kârâksâi mâtâp âsageip. Mirâsiņ takâtakâņan gâbâ a kutâ sot kâwali arâpziņâ gabigât yatâ muyageip. ¹³ Oi nânê eksandâ oâ lâuņan gâbâ sot zuu kâtik lâuņan gâbâ sot propete sarâņâ zeņgât lâuziņan gâbâ wâke bâliņâ karâmbut, tobatziņ kaņ yatâ op gawe. ¹⁴ Zo zen wâke bonņâ. Zen sen mârât top topņâ tuubigât imbaņâ zemziņap. Oi zen hân dâp a kutâ âi minduziņgâmņâ Anutu, imbaņâ mariņâ, zâkkât narâk patâ zo mâte oi kâsa op gâm kâmbam kumbi.

¹⁵ Oi nâ den ñai itâ nânğawan, “Nâ Yesu, itâ sa nânğâne. Zen narâknâ mân nânğâne kek gâbat. Zorat ñai zâk sâk bârak ândim anun opapkât sâk pâkeņâ mem pam um gwâlâgwâlâ ândibap. Yatâ upap, zo ko zâkkât nânğa sâtâreņoot upap.”

¹⁶ Oi wâke zen hân dâp a kutâ Yudaia hânân minduziņgawe. Hân zorat kutņâ Yuda denân Hamagedoņ sâme (Niņ denân ko Magedoņ bakņâ).

17 Oi sumbem a nâmburân zagâtñâ hâkopñan gâbâ kut ñâi lokei sumbem kabâñan geip. Gei tirik namin Anutugât tâtatñan gâbâ den kâtikñâ ñâi itâ sâip, “Mârum âkap.” 18 Hânpân sot kañkundundun sot sumbem kwamit patâ muyageip. Wâriñ patâ ñâi meip. Wâriñ yatâ zo mârumñan mân meip. 19 Oi kamân patâ zo âbâñgoi karâmbut oip. Oi hânñâ hânñâ a zeñgât kamân patâ giligâlaksâip. Babilon kamân patâ zo yatik Anutu kukñanğât op tâmbetkoip. 20 Oi saruyân tâunanân zo aksik âbâñgum saruyân geiwe. Oi hânân bakñâ zen âbâñgum nanğawe. 21 Oi sumbemân gâbâ sumbem tipñâ patâ patâ map yatâ ubâ gem ga sâratzânğoip. Zânğoi Anutu sâm bâliñ kwâkñanğawe. Sumbem tipñâ zo gem tâmbetzânğoip, zorat op sâm bâliñ kwâkñanğawe.

17

Ambân ñâi zuu kuriñ kwâkñan tâip.

1 Oi sumbem a nâmburân zagât hâkop mem ândiwe, zeñgâren gâbâ ñâiñâ ga itâ dâtnogip, “Gâ gâna mâtâp ambân patâ too donbep nanğâmñan ândimap, zo tirâpgobat. Tirâpgomñâ hâuñâ mimiñanğât den dâgobat. 2 Hân a kutâ ziñ ambân zo zâkkâren gam zâk sot lañ mâman upme. Oi hânñâ hânñâ a zen zâk sot bâliñ op um gulip upme.”

3 Yatâ dâtnom diinigi Kaapumñâ tirâpnogi itâ egâwan. Mirâ kamân kâtikñan ambân ñâi zuu kuriñâ kwâkñan tâip. Zuu zorat sâkñan kot bâliñâ top top zeip. Oi zuu zo kâuknâ nâmburân zagât. Goonâ bâzagât. 4 Oi ambân zo hâmbânâ kâmbum

sot kurinā mem āndeip. Oi neulenā sângân zâizâiņ zo sâkņan dâp op zeip. Oi bikņan hâkop goide kâtņâ tuutuņ tâip. Oi hâkop zorat umņan kut ņâi ņâi sumun kârok piksâm zeip. ⁵ Ambân zorat mâteņan den sumbuņâ itâ zeip, “Laņ mâme ambân zeņgât patâziņâ sot hân kwâkņan bâliņ top top zorat mamņâ. Babiloņ kamân patâ, nâ.” Den yatâ zo mâteņan zeip. ⁶ Oi ambân zo Anutugât siņgi a sot Yesugât siņgi den mem ândine zângowe, zeņgât gilâm nemņâ um gulip oi egâwan. Zo ekņâ nâ imbaņânâ buņ oip.

Zuu kâukņâ nâmburân zagât, zorat den.

⁷ Yatâ ua sumbem aņâ itâ mâsikâniņip, “Gâ wangât nâņgâna imbaņâ uap? Nâ ambângât topņâ sot zuu kâukņâ nâmburân zagât sot gooņâ bâzagât, zorat topņâ dâgoga nâņgâ. ⁸ Zuu kâtikņâ egiņ, zo mârûm ândeipņâ narâk ziren mân ândiap. Oi zâk bet simân gâbâ kopgam tâmbet agoagoņ kâtikņan geibap. Zuu zo mârûm ândeip. Oi narâk ziren mân ândiap. Oi bet gâbapkât a hânân ândie, zen ekņâ sâm âlip kwâkņanġâbi. Zen kutziņâ hân muyageibân gâbâ ândiândigât ekabân mân kulemgune zeip, a zo, ziņâ yatâ upi.

⁹ Zi a nâņgânâņgânġootņâ den zi nâņgâm kwâtâtibap. Zuu kâukņâ nâmburân zagât, zo bakņâ nâmburân zagât. Bakņâ zoren laņ mâman ambân zo tâtat mâme opmap. ¹⁰ Oi zuu kâukņâ nâmburân zagât, zoren zen a kutâ nâmburân zagât. A kutâ bâtnâmbut, zen buņ urâwe. ņâi ândiap. Oi ņâi gâtâm muyagibap. Zâkņâ muyagemņâ narâk pânġânok ândibap. ¹¹ Zuu mârûm ândeip, oi narâk ziren mân ândiap,

zâk a kutâ nâmburân zagât zenġâren târokwâi nâmburân karâmbut upi. Oi tâmbet agoagoŋan geibap.”

Gooŋâ bâzagât, zorat den.

¹² “Gooŋâ bâzagât egin, zo a kutâ bâzagât. Narâk ziren mân op ândie. Gâtâm âsagibi. A kutâ nepziŋâ topkwapŋâ narâk pârġkânok zuu sot a kutâ op ândibi. ¹³ A zen umziŋ kânogâk zeï zuugât kore op kâwaliziŋ bikŋan pam ândibi. ¹⁴ Oi Râma sot kâmbam kumbi. Oi Râma zâk kâtigem zâŋgom kâbakŋeziŋġâbap. Wangât, Râma zâk a kutâ sot a zâizâiŋ aksik patâ walâziŋġâm Kembu patâ op kinzap, zorat. Oi a kâmut zâk sot tâtat mame upme, zen ġâsum sâlâpzâŋgoip. Oi zen zâk sot pâlatâŋ op kâtigem ândie.”

Ambâŋgât den.

¹⁵ Sumbem aŋâ den yatâ sâmŋâ târokwap dâtnogip, “Laŋ mâman ambân too doŋbep naŋġâmŋan ândei eksat. Too zorâŋ a hânŋâ hânŋâ sot a sâk tobat ŋâi ŋâi sot den ġându ŋâi ŋâi. ¹⁶ Oi a kutâ bâzagât zen sot zuu ârândâŋ laŋ mâman ambân zo kâsa okŋaŋġâm hâmbâ ġakâŋâ bekŋan mem naŋġâne sâk bârak tâi sunumŋâ nemŋâ siŋitŋâ kârâbân une simbap. ¹⁷ Oi zo yen mân upi. Anutuŋâ umziŋan den zo pâi diŋâ lum um kânok oi zuu kore okŋaŋġâm kâwaliziŋ bikŋan pam ândine Anutuġât den bon upap. ¹⁸ Oi ambân eksat, zo kamân patâ. Zâk hân dâp a kutâ otziŋġi kore okŋaŋġâbigât imbaŋâ zemŋâŋġap.”

18

Babilonj kamân giligâlaksâbap, zorat den.

¹ Oi sumbemân gâbâ sumbem a nâi gâi egâwan. Zâk kâwaliņâ imbanjâ zemņanġip. Hânân gem gâi âsakņandâ doņbep âsagem zeip. ² Zâk den kâtikņâ den sâm sâip,

“Babilonj kamân patâ giligâlaksap. Wâke zenġât kamân uap. Wâke bâliņâ zoren âi tâtat mâme upi. ³ Zoren nii bâliņâ top top, zenġât kamân uap. Kamân mâirâp ziņâ hân dâp a zen waiņ too ziņġâne nem um gulip op ârândâņ laņ mâman urâwe. Oi hânġât a kutâ zen kamân zoren gam bâliņâ nep tuum ândiwe. Oi hân dâp anġâgwanġâ a zen kamân zorat sikumġât anġâgwanġâ op sikumziņoot urâwe. Zorat opņâ giligâlaksap.”

Kamân patâ Anutugât sâtkât giligâlaksâbap.

⁴ Sumbemân gâbâ Kembugât den kâtikņâ itâ âsagei nânġâwan,

“Arâpnâ, zen kamân zo birâm âinek. Zen zoren ândim bâliņâziņ betziņan mimbegât. Oi kut nâi sâtnġoot zenġâren zâibapkât. ⁵ Kamân zorâņâ bâliņâ kwâkņan kwâkņan zem zari sumbem weegap. Oi zi Anutuņâ tosanġânġât sap. ⁶ Kamân mâirâp ziņ bâliņ otziņġâwe, yatik otziņġâbi. Oi hânuņâ zo walâm otziņġâbi. Ziņâ too kâtik ziņġâne niwe. Zenġoot too kâtik kâtikņâ nâi ziņġâne nimbi. ⁷ Zen zâizâiņ op sii nalem kep kâmam tuum ândiwe, zorat dâp

yatik sâknam sot umbâlâ muyageziŋgâbi. Ziŋâ umziŋan itâ sâme, “Nâiŋâ mân walâniŋgâbap. Um âlebân ândim zâinat.”⁸ Yatâ sâmegât sirâm zorenâk kut nâi nâi sâtŋoot zengâren muyagibap. Mâsek sot isem umbâlâ sot pu. Oi kârâpŋâ kut nâi nâi sem kamân zo ârândâŋ simbap. Oi Kambu Anutu, zâk imbaŋâ mariŋandâ tosaziŋâ mâkâbap.

Kamân zo sei a ziŋ ekŋâ umbâlâ upi.

⁹ Oi hângât a kutâ, zen kamân zorat mâirâp zen sot laŋ ândiândiŋ op sot bâliŋâ sot sii nalem kep kâmam op ândiwe. Zen kamân zorat kârâp kâbakŋâ zari ekŋâ umziŋ bâlibap. Umbâlâ op isebe. ¹⁰ Zen kamân zorat hâuŋaŋgât keŋgât op kârebâk kin itâ sâbi, “Yei, yei, kamân patâ, Babiloŋ kamân kâtikŋâ, gâ hâuŋâ kegâk muyagegigap.”

¹¹ Aŋgâgwanŋâ a kamânŋâ kamânŋâ, zen sikumziŋ nâiŋâ sâŋgân mimbap sâm isem umbâlâ upi. ¹² Sikum âlip top top itâ aŋgâgwanŋâ urâwe. Goide kât, kât, kwâlak sâŋgân patâ, sâŋgum neuleŋoot kuriŋâ sot kâmbum, nak, bâu patâ Elepangât goonâ. Oi kut nâi nâi nakŋâ tuume sot kâtŋâ tuume. ¹³ Nalem wârânŋoot topŋâ topŋâ sot too hitomŋoot topŋâ topŋâ, waiŋ too, kelâk, nalem top topŋâ sot râma, makau, biosi, a lalaŋ sot kore a ambân. Kut nâi nâi zo sâŋgân zâizâiŋ yatâ aŋgâgwanŋâ urâwe. Aŋgâgwanŋâ a ziŋâ kamân zorat marirâpŋâ zengât itâ sâbi, ¹⁴ “Bonŋâ muyaginat sâm ândime, zo buŋ op nanŋap, Oi

sândoknâ zo buŋ oip. Oi neule mot zo gulipkoip. Dum mân muyageziŋgâbap.”

¹⁵ A kut nâi nâi aŋgâgwangâ op kât sikumziŋoot urâwe, zen kamân zorat hâuŋangât keŋgât op kêrebân kin isem umbâlâ op itâ sâbi, ¹⁶ “Yei, yei, kamân patâ, gâ pet hâmbâ neulenoot mem ândein. Oi neule top topnâ sângân zâizâiŋ zo kegâk buŋ uap. Kut nâi nâi zo kek tâmbetkum nâŋgap.”

¹⁷⁻¹⁸ Oi wangâ mariŋâ sot wangâ galem a sot wangâ nep a zen kamân zoren sikum lam âim game, zen kamân kêrâpkât kâbaknâ zari eknâ kêrebân tapnâ isem umbâlâ opnâ sâbi, “Kamân patâ itâ zo mân taap.” ¹⁹ Zen umbâlâ opnâ suundum âlat amit âigirâp op itâ sâbi, “Yei, yei, kamân patâ, gâgât op wangâ mariŋâ zen kât sikumziŋoot urâwe. Kamân zi sâp kânok tâmbetkuap.”

Kamân patâ zo hiriŋsâm balo op zimbapkât sâsâŋ.

²⁰ “Sumbemân ândie, zen sâtâre upi. Anutugât ŋiŋi a sot Aposolo sot Propete, zen sâtâre upi. Kamân patâ zorat mâirâpnâ ziŋâ bâliŋ otziŋgâwe, tosa zorat hâuŋâ Anutuŋâ ziŋgap. Zorat sâtâre upi.”

²¹ Den yatâ muyagei sumbem a imbanâŋoot nâiŋâ kât patâ nâi mem zaatnâ lum pâi saruyân giari ko itâ sâip, “Babilon kamân patâ zo yatik kâbakŋibap. Oi buŋ op kwâtâtibap. ²² Kep kâmam sot uluwet mo lâmun zorat kwamit zoren mân âsagibap. Oi bet kulem a zen zoren mân tuubi. Nepkât kwamit mân âsagibap. ²³ Oi kêrâp

âsaknandâ zoren mân âsagibap. Oi a ambân miangânâ kwamit mân âsagibap. Angâgwanğâ a zoren ândiwe, zen hân toren toren zenğât walâzingâm zâizâiņ op ândiwe. Kamân zorat kware suņâ zorâņ hân dâp a umziņ gulipkoip. ²⁴ Propete a sot Anutugât siņgi a hân dâp zâņgowe, zenğât gilâm zorat tosa kamân zo zâkkâren zeipkât yatâ okņanğip.”

19

Sumbemân sâtâre utne Yohaneņâ nâņgip.

¹ Oi sumbemân a kâmut patâ zen sâtâre utne kwamit nâņgâwan. Zen sâm âlip kwap itâ sâwe, “Oe, kubikkubik sot neule âsaknâ sot imbaņâ zo Anutuniņ, zâkkâren ziap. ² Zâkņâ kamân zorat tosa hâuņanğât nep tuugi bonņâ sot dâp opmap. Laņ mâman ambân zâkkât kamân mâirâp, ziņ hân dâp a zen sot laņ ândinetâ ko tâmbetzâņgoip. Zenğât tosaziņanğât hâuņâ ziņgip. Oi Anutugât kore arâp zâņgone muwe, zorat tosa zo mâkâm ziņgip.”

³ Yatâ sâmņâ dum sâwe, “Oe, kamân patâ zorat kâbakņâ zâim zemâmbap.” ⁴ Oi a patâ 24 sot zuu âlipņâ kimembut zen neule tâtatņan tâip, Anutu, zâkkât kiņ topņan gei tap sâm mâpâsem itâ sâwe, “Oe, zo perâkņak. Anutu sâm mâpâsinâ.” ⁵ Oi tâtatņan gâbâ den nâi itâ muyageip, “Anutugât kore a zâizâiņ sot gigiņ, zen Kembu hurat kwapņâ sâm âlip kwâkņanğânek.”

Râmagât sâtâre.

⁶ Oi sumbemân a ambân donbep patâ sâtâre utne kwamitnâ nângâwan. Zo too sâmbon kwami-ragome yatâ sot sumbem kârâmap yatâ. Den itâ sâne nângâwan, “Oe, Kembu Anutuniñâ kembu otniñgâmap. ⁷ Zorat nen sâtâre op sâmbon âlip kwâkñanğânat. Oi Râma ambân mimbam uapkât sâtâre patâ muyagibap. Râmagât ambân sinğinâ, zâk târâkbârâk uap. ⁸ Zâk sângum kâukâu mem ândibapkât nângânğip.” (Sângum kâu zirânâ Anutugât sinği a zengât orot mâmeziñâ târârak.)

⁹ Oi sumbem anâ den nâi itâ dâtnogip, “Kembunâ itâ sap, ‘Gâ itâ kulemgü. Râmagât sâtâre op sii nalem nimbigât zop sâip, zengât nânga sâtârenğoot uap.’” Yatâ sâmbon sâip, “Den dâgogan, zo Anutugât den bonğân.” ¹⁰ Yatâ dâtnogi nâ kinğ topğan gei mâpâsibam ua kwâkânim itâ sâip, “Yatâ mân ot. Nâ kore a bukugâ. Bukurâpkâ Yesugât den mem ândime, zengât bukuyâk. Gâ Anutuyâk mâpâsiban. Yesugât topğân sâmbon muyamuyage, zo Kaapungât nep.”

Yohanenâ Yesu sot arâpñâ zingirip.

¹¹ Oi nâ eksandâ sumbem pâronğsâi biosi kâukâu nâi tâi egâwan. Oi kwâkñan tâip, zâkkât kutnâ sâi bon opmap sot sâi âsagemap. Zâk tosa hâuñanğât nep tuugi târârak opmap. Bâlinğ mâme a zen kâmbamñâ zânğomap. ¹² Sinğâ toren toren tobatnâ kârâp bâlam yatâ. Kâukñan a kutâ pindok donbep taap. Oi sâkñan kutnâ kulemgoi ziap, zo zikñik sâlâpkum nângâmap. ¹³ Oi hâmbâ kârep zo gilâm sanğonsanğonğân mem ândiap. Oi kutnâ sâme, zo Anutugât sât. ¹⁴ Oi eksandâ ari sumbemân gâbâ

sumbem kâwali a kâmutnâ kâmutnâ zen biosi kâu kwâkñan tap moliwe. Hâmbâziñ kâu timan âlipnâ yatâ. ¹⁵ Oi zâkkât lâuñan gâbâ sâu sâtnoot kopgâmap, zorânâ a zângom kâbakñezingâmap. Oi tân kâtiknâ mem ândim a kâmutnâ kâmutnâ, zengât a kutâ op galem otzingâmap. Oi wain bonnâ ombonñan pam kwândâline toonâ geimap, zâk yatik kâsarâpnâ zângomap. Anutu, imbanâ mariñâ, zâkkât kukñangât op yatâ otzingâmap. ¹⁶ Hâmbânñan sot soonñan kârân kulem itâ ziap, “A kutâ sot a zâizâiñ zengât Kembu patâ.”

Yesu zâk sâuñandâ kâsarâp zângobap.

¹⁷ Oi eksandâ sumbem a nâi maayân kiri egâwan. Zâk zoren kin nii sumbemân âim gawe, zen aksik den kâtik sâm dâzânngoip, “Ganek. Anutuñâ sâi nalem patâ muyagibâmapkât ga mindunek. ¹⁸ A topñâ topñâ zengât sunumziñ nimbi. A kutâ sot a sâtnâ kâwaliziñoot, a patâ sot kore mâman a, a zâizâiñ sot giginâ ârândân mune sunumziñ nimbi. Oi biosiziñ yatâ munetâ sunumziñ nimbi.”

¹⁹ Oi zuu kâtik sot hângât a kutâ sot kâwali a gakârâpziñ mindune ziñgirâwan. Zen Biosi kâu kwâkñan tâmap sot a gakârâpnâ kâsa otzingânam gawe. ²⁰ Oi zuu kâtiknâ sot propete sarânâ zet kâmbamân loreitâ gâsuzikâwe. (Mârum propete a sarânâ zuu kâtikñangât mâtenñan sen mârât top top tuum a zuugât undip mâteziñan zeip sot a lo-piogâren pindiñsâwe, zen um gulip kwatziñgip.) Oi zet gâsuzikâm kârâp sem zemap, zoren zâpane geiwet. ²¹ Oi nâmbutnâ ko biosi kâukâu kwâkñan

tâip, zo lâunjan gâbâ sâunâ gam zângom nanjip. Oi nii ziñâ gamñâ sunumziñ nemñâ âkon urâwe.

20

Satañ tâk namin pambi.

¹ Oi sumbemân gâbâ sumbem a ñâiñâ gem gâi egâwan. Oi zâk simgât mâtâp doonjudoonjunâ sot tâk kâtikñâ patâ mem gem gâip. ² Oi zâk oâ, mulum sâñginâ, wâke zengât patâziñâ, Satañ, zâk gâsumñâ saamñâ kendon 1 tausen tâgân zim-bapkât Anutunâ sâm pindip. ³ Sâm pindâm simân kâbakñei giarip. Giari mâtâp kâtikñâ doonjumñâ mâtâp sâbânâ mâtâp tuum doonjoip. Oi anâ anâ dum um gulip mân kwatziñgâm yenâk zem zeï kendon 1 tausen âkâbapkât sâm pindip. Âki olañne gam narâk pânkânok ândibap.

A kândom zaatpi, zengât den.

⁴ Oi zorenâk neule tâtatñâ tap ari egâwan. Eksandâ a gamñâ tâtatñâ kwâkñan tarâwe. Zen a tosaziñangât den sâm kwâkâbigât sâm ziñjip. Oi a nâmbutñâ mârum Yesugât opñâ sot Anutugât den mem ândiwe, zorat opñâ gânduziñ mânânjârâwe, zengât um dâpziñ egâwan. A zo, zen zuu kâtik sot zâkkât lopio mân mâpâsiwe. Oi zâkkât undip mâteziñan sot bitziñan mân mem ândiwe. Zengât um dâpziñ ziñgirâwan. Oi a zen sâkziñ gwâlâ utne ziñgirâwan. Oi zen Kristo sot a ambân kembu otziñgâm ândine kendon 1 tausen âkâbap. ⁵ Mumunâ nâmbutñâ, zen ko mân zaatñâ kendon patâ 1 tausen âkâbapkât mambât zimbi. Zaatne ziñgirâwan, zo zaatzaat kândom. ⁶ Zaatzaat

kândom, zoren zaatpi, zengât nânga sâtârenjoot upap. A zo târârak ândie. A yatâ zo mumunâ zagâtņâ mân tâmbetzângobap. Zen Anutu sot Kristo kore otzikâm ândibi. Oi zâk sot a kutâ nep tuum ândine kendon patâ 1 tausen âkâbap.

Sataņņâ tâk namin gâbâ gam a um gulip kwatziņgâbap.

⁷ Oi kendon patâ 1 tausen âki Sataņ tâk olaņne tâk namin gâbâ kopgâbap. ⁸ Kopgamņâ a kâmutņâ kâmutņâ hân dâpņâ um gulip kwatziņgâbam âibap. Oi a kâmutņâ Gogo sot Magogo zo minduziņgâm um gulip kwatziņgi kâmbam kumbigât gabi. Zen a ambân donbep, mân sâlâp zângoziņgoņ yatâ. Tengâziņ saru sak yatâ. ⁹ Zen gamņâ hân gânduņ lân pitâm zem sipzângowe. Anutugât a ambân kâmut sot kamân umņandâ gâsumap, Yerusalem, zo haamgubi. Yatâ utne sumbemân gâbâ kârâp gei ziņgesibap. ¹⁰ Oi um gulip kwatziņgâm ândeip, Sataņ, zâk kârâp patâ semap, zoren pane geibap. Zoren zuu sot propete sarâņâ zet mârum kâbakņezikâne gei ândiwet. Zoren ârândâņ ñâtik sirâm sâknam patâ nâņgâm ândim zâimambi.

Tosagât hâuņâ mimbi.

¹¹ Oi nâ neule tâtatņâ patâ, kâukâu egâwan. Oi kwâkņan tâi egâwan, zobâ hân sot sumbem zet âi buņ urâwet. ¹² Oi a muwe, a zâizâiņ sot gigiņ, zen aksik tâtatņâ zorat topņan kine ziņgirâwan. Kine ekapņâ ekapņâ mem mâbâlakņiwe. Oi ekap ñâi mâbâlakņiwe, zo ândiândi kâtikkât siņgi a zengât ekap. Oi a muwe, zen ândi mâmanziņņagât den

ekabân mârûm kulemguwe, zo eknâ zengât den sârn kwâkâwe. ¹³ Oi saruyân a mumunâ ziwe, zo Anutuñâ sâi aksik zaat gawe. Oi a mumunâ zen mumunâ kamânân ândiwe, zen aksik zaat gawe. Oi mumunâ zen ândiândiziñanğât topnâ sârnñâ hâuñâ melân ziñgip. ¹⁴ Oi mumunâ sot mumun kamân zo lum kârâbân pane giarip. Kârâbân geigeiñ, zo mumunâ zagâtñâ uap. ¹⁵ A ambân zen kutziñâ ândiândi kâtikkât siñgi a zengât ekabân kârûm mân muyagemñâ kârâbân zâmbane geiwe.

21

Hân sot sumbem unakñâ muyagibabot.

¹ Oi nâ hân sot sumbem unakñâ zikirâwan. Sumbem sot hân sânğiñâ, zet buñ urâwet. Oi saru zâk yatik buñ oip. ² Oi tirik kamân, Yerusalem unakñâ, zo sumbemân Anutugâren gâbâ gem gâi egâwan. Ambân nâi ayân pânarn neule okñanğame, yatâ oi egâwan. ³ Oi neule tâtatñan gâbâ den kâtikñâ nâi nânğawan, “Ek. Anutuñâ a zen sot ândibap. Zâkñâ a ambân osetziñan tâtat mâme oi zen a ambân gakârâpñâ op ândibi. ⁴ Anutu zikñik zen sot ândim sinziñ toonñâ sanğori zagâtñâ mân isebe. Narâk zoren mumunâ mo âgirâp, sâknarn, umbâlâ, zo mân âsagibap. Kut nâi nâi sânğiñâzo buñ op nanğâbap.”

⁵ Oi tâtatñan tâip, Kembu, zâkñâ itâ dâtnogip, “Nânğâ. Nâ sa kut nâi nâi unakñâ muyagiap.” Yatâ sârnñâ sâip, “Gâ kulemgu, ‘Den zi, den bonğâ.’” ⁶ Oi itâ dâtnogip, “Hânân tuutuun, zo mârûm âkap. Nâ kândom sot bet. Nâ kut nâi nâi top kwâkwat sot tuum nanğânanğân. Nâi zâk

toogât nânji nâ ândiândi too sinņan gâbâ too aam pinda nimbap. Too zo sâņgân buņ. ⁷ Nâi zâk Satan sot agom kâtigem walâbap, zâk too zo nimbap. Oi nânâ zâkkât Anutuņâ ândia zâkņâ nagât nannâ op ândibap. ⁸ Ka keņgât upme sot Kembangât den mem birâbirâņ, kâmbam ku, laņ mâman a ambân, kware suņâ a, lopio hurat kwâkņanņgâme, sot den sarâ sâme, a zo, zen sim kârâbân ândim zâimambi. Sim kârâbân geigeiņ, zorâņâ mumuņâ zagâtņâ.”

Yerusalem kamân uņakņâ sumbemân gâbâ gibap.

⁹ Oi sumbem a nâmburân zagât hâkopziņan kut nâi nâi sâtņoot piksâi mem kirâwe, zeņgâren gâbâ nâiņâ nâgâren gam itâ sâm dâtnogip, “Gâna Râmagât ambân siņgi tirâpgobâ.” ¹⁰ Oi Kaapumņâ diinim um bâbâlaņ kwatnigi Sumbem aņâ diinim bak kêrep nâi tâip, zoren zâim tirik kamân Yerusalem, sumbemân Anutugâren gâbâ geip, zo tirâpnogi egâwan. ¹¹ Anutugât neule âsakņandâ kamân zo kâpim zeip. Kamân zo kât neule âsakņâ âlipņâ zo yatâ zorâņâ tâip. ¹² Kamân zo poņ patâ saane haamgum kirip. Poņ zo mâtâp kubigâwe, zo kiin zagât. Oi hânji kiin zagât. Oi mâtâp zorat kwâkņan sumbem a kiin zagât tarâwe. Oi hânjiyân Isirae a kâmut kâmutņâ kiin zagât, zeņgât kutziņ zeip. ¹³ Oi mirâsiņ takâtakâņan mâtâp karâmbut zeip. Oi mirâsiņ geigeiņan mâtâp karâmbut zeip. Oi torengeņ mâtâp karâmbut zeip. Oi torengeņ mâtâp karâmbut zeip. ¹⁴ Oi poņ topņan kât tandâ kiin zagât kin arip. Oi tandâ kiin zagât zoren Râmagât Aposolo kiin zagât zeņgât kutziņâ zeip.

Yerusalem kamân unaknjagât tobatnâ.

¹⁵ Sumbem a den dâtnogip, zâknâ tân nâi goide kâtnâ tuutuunâ mem kirip. Tân zorân kamângât poņ sot mâtnâpnâ zorat dâp mem kirip. ¹⁶ Kamân zo muruk toren toren kimembut. Parânâ sot binbinņâ sot kârepņâ, zo dâbâk. Sumbem aņâ tân mem kamân haangum âim dâpkwâip. Tenğânâ 2 tausen 4 handeret kilometa oip. Parânâ binbinņâ sot kârepņâ, zo dâbâk oip. ¹⁷ Tân mem ândeip, zorân poņân pâi 66 kilometa oip. Aņâ dâp tuumen yatik sumbem aņâ mem ândim kamân zo dâpkwâip.

¹⁸ Poņ zo kât kâukâu neulenoot, zorân tuuwe. Oi kamân zo goide kâtnâ tuutuun. Kât tobatnâ belo yatâ oip. ¹⁹ Poņ tandâ kât sânğân zâizâinâ kulem nâi nâi tuutuun. Tandâ kânok, zo kât kâu tobat belo yatâ zorân tuutuun. Kât zorat kutņâ Yaspa. Tandâ zagât, zo kât gwâlâgwâlâ, zorân tuutuun. Kât zorat kutņâ Sapaia. Kât tandâ karâmbuņ, zo kât kâuņâ tuutuun. Kât zorat kutņâ Agate. Kimembuņ, zâk kât kulemņâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Emerali. ²⁰ Kât tandâ bâtnâmbuņ, zo kuriņ sot kâuņâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Sadoniki. Tandâ nâmburân kânok, zo kât kuriņandâ tuuwe. Kât zorat kutņâ Konelian. Kât nâmburân zagât, zo gimbanandâ tuutuun. Kât zorat kutņâ Krisolait. Oi tandâ nâmburân karâmbuņ, zo kât kâmbumņâ tuutuunâ. Kât zorat kutņâ Berili. Tandâ nâmburân kimembut, zo kât gimbanoot mâpot tuutuun. Kât zorat kutņâ Topasi. Kât bâzagât, zo wâğân sot gimbanâ mâpot tuutuunâ. Kât zorat kutņâ

Krisoparase. Tandâ kiin kânok, zo kât dengop kuriŋ yatâ zorâŋ tuutuunĵ. Kât zorat kutŋâ Ha-iasinti. Tandâ kiin zagât, zo kât kuriŋ tobat ŋâi zorâŋ tuutuunĵ. Kât zorat kutŋâ Ametisi. ²¹ Hângi mâtâp kiin zagât, zo kaiput ŋilip patâ ŋâi zorâŋ tuutuunĵ. Hângi ŋâi ŋâiŋâ zo yatik ka yatik tuum âiwe. Kamângât mâtâp, zo goide kât âlipŋâ belo yatâ zorâŋ tuum âiwe.

²² Kamân zoren tirik namâ ŋâi mân tâi egâwan. Kembu Anutu, imbaŋâ mariŋâ, zâkŋâ tirik namâziŋ uap. Oi Râma zâk ârândânĵ. ²³ Oi kamân zoren Râma zâk kârâp âsakŋâ uap. Oi Anutugât neule âsakŋâ kamân zoren âsagemap. Zorât kârâp âsakŋâ mo kâin sot mirâsiŋ âsakŋâ, zorat mân sâbi. ²⁴ Hân dâp a kâmutŋâ kâmutŋâ, zen Râmagât âsakŋan zoren ândibi. Oi hân a kutâ, zen kut ŋâi ŋâi neulenĵoot zo kamân zoren mem âibi. ²⁵ Kamân zoren mân ŋâtiksâbapkât kamân zorat poŋ mâtâp zo mân dooŋgubi. ²⁶ Hân dâp a kâmutŋâ kâmutŋâ, zen kut ŋâi hurat kwapme, hikpârâkŋoot, neule âkŋalenĵoot, zo mem kamân zoren zâibi. ²⁷ Oi kut ŋâi ŋâi sumunĵâ zo mân mem kamân zoren bagibi. A ambân bâliŋâ upme mo a ambân sarâ sâme, zen kamân zo mân bagibi. A ambân mârur ândiândi kâtikkât siŋgi sâip, kutziŋâ Râmagât ekabân ziap, zo zeŋak kamân zo bagibi.

22

Ândiândi too sot ândiândi nak zo, zekât den.

¹ Oi sumbem aŋâ ândiândi too tirâpnogi egâwan. Too zo salek, âlipŋâ. Zo Anutu sot Râma

zekât neule tâtatŅĀ gobetŅan gâbâ takâm gemap. ² Takâm gemŅĀ kamân tânâmŅan gemap. Oi too nâmbut nâmbut mâtâp ziap. Too sâtŅĀ toren toren zoren ândiândi nakŅĀ kin ariap. Nak zorat bonŅĀ top topŅĀ kiin zagât. BonŅĀ zorâŅ kâin dâp muyagem hululunsâmᵇap. Oi hân dâp a zen nak iinŅĀ zo mem âlipziŅ upi.

³ Kamân zoren kut ųai ųai bâliŅĀ mân zimbap. Oi Anutu sot Râma, zekât a kutâ tâtatŅĀ zoren muyagei arâpŅĀ zen zoren kore okŅanąâm ândibi. ⁴ Oi zâkkât si sâŅąânŅĀ ek ândibi. Oi mâteziŅan zâkkât kutŅĀ zo zimbap. ⁵ Kamân zoren mân ųâtiksâbap. Oi karâp âsakŅĀ mo maagât mân sâbi. Kembu AnutuŅĀ maa yatâ âsageziŅąâbap. Oi kamân mâirâp zen a kutâąât nep tuum ândim zâimambi.

Sumbem aŅĀ Yohane den dukui pindiŅsâm mâpâsibam oip.

⁶ Sumbem aŅĀ itâ sâm dâtŅogip, “Den zi bonŅĀ, Kembu AnutuŅĀ sâi KaapumŅĀ Propete a lâuziŅan den pâi sâwe. Oi KembuŅĀ sumbem aŅĀ sâŅgonnogi kore a gakâŅĀ zen kut ųai ųai kek âsagibap, zorât diŅĀ nâŅąâbigât kut ųai ųai zi tirâpąogan. Kembu zâkŅĀ itâ sap, ‘Nâ kek ąâbat.’”

⁷ ųai zâk ekap ziren den sumbuŅĀ kulemgoi ziap, zo mulunâk mem ândei zâkkât nâŅąa sâtâreŅoot upap.

⁸ Oi Yohane, nâ kut ųai ųai zo ek nâŅąâmŅĀ sumbem aŅĀ kut ųai ųai zo tirâpŅogip, zâkkât kiŅ topŅan ge pindiŅsâm mâpâsibam orâwan. ⁹ Yatâ ua ko kwâkânim sâip, “Yatâ mân upan. Nâ kore

a bukugâ. Propete a sot bukurâpkâ zengât buku. Oi den ekap ziren ziap, zo mulunâk mem ândibi, zengât buku. Gâ Anutuyâk mâpâse.” ¹⁰ Yatâ sâmñâ itâ dâtnogip, “Ekap zirat den sumbuñâ zo mân doonḡuban. Den zo bon upapkât narâk wâtâp uap. ¹¹ Zorat bâliñ mâme a zâk bâliñ upâ sâm op ândibap. Oi a sumunñâ ñai sumun upâ sâm op ândibap. Oi a târârak ñai târârak ândibâ sâm ândibap. Oi um hâlâlu ândimapñâ um hâlâluuyâk ândibâ sâm ândibap.

¹² “Nângâ. Kembu nâ kek gâbat. Nep tuume, zorat dâp sângân mimbigât mem gâbat. ¹³ Nâ kândom sot bet. Nâ topñâ sot kwakñâ. Top kwâkwatñâ sot tuum kwâkâkwâkânâ.”

¹⁴ Hâmbâziñ sanḡon kubikme, zengât nânḡa sâtârenḡoot uap. Zen sâm ziḡgi kamân zoren bagim ândiândi nak bonñâ nimbi. ¹⁵ Kamân âkñan ândibi, zen ko a wâu ulin yatâ, kware sunñâ a, a ambân lañ ândiândiñ sot lopio hurat kwapme, kâmbam kume sot sarâ den mem âkñâlem ândime.

Yesunñâ diiniḡâmâp.

¹⁶ “Yesu nâ sumbem anâ sângongua zâkñâ kâmut gakârâpnâ den zi sâm muyagem ziḡgip. Nâ Dawidigât kiun sot kâmñâ. Sângelak patâ âsagei zâkkât hañsâbâ sâi tâkap sâme, zo nâ.

¹⁷ Kaapumñâ sot nâgât siḡgi ândime, zen nâgât itâ sâme, ‘Gâ gâban.’ Oi ñai zâk den zo nânḡabapñâ yatik sâbap, ‘Gâ gâban.’ Nâi zâk toogât nânḡâm ziren gâbap. Nâi zâk zorat okñanḡap oi ko ândiândigât too sângân buñ pinda nimbap.”

Yohaneŋă girem sâip.

¹⁸ Ekap ziren den kânŋan kulemguan, zo sâlâpkum nânġabi, zen girem dâzânġobâ. A ziŋ umziŋaŋġat op den ŋâi târokwapî, a zo Anutuŋă kut ŋâi ŋâi sâtŋoot ekap ziren kulemguan, zoren târokwatziŋġabap. ¹⁹ Oi a ziŋ den sumbuŋă zi sâm gulipkubi, a zo, zeŋġâren Anutuŋă ândiândi nakkât bonŋă sot tirik kamâŋġat siŋgi den zo yatik sâm gulipkubap.

Den murukŋă.

²⁰ Den zi sâm muyagiwe, zo tânguapŋă itâ sap, “Kembu, nâ kek ġabat.”

“Perâkŋak. Kembu Yesu, ġă ġâban.”

²¹ Kembu Yesuġat um lumbe zeŋġâren zâi zem zimbap. Perâkŋak.

Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1